

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

БРОЙ 183, Година ХХIII
ноември-декември 2015
Цена 1,00 лв.

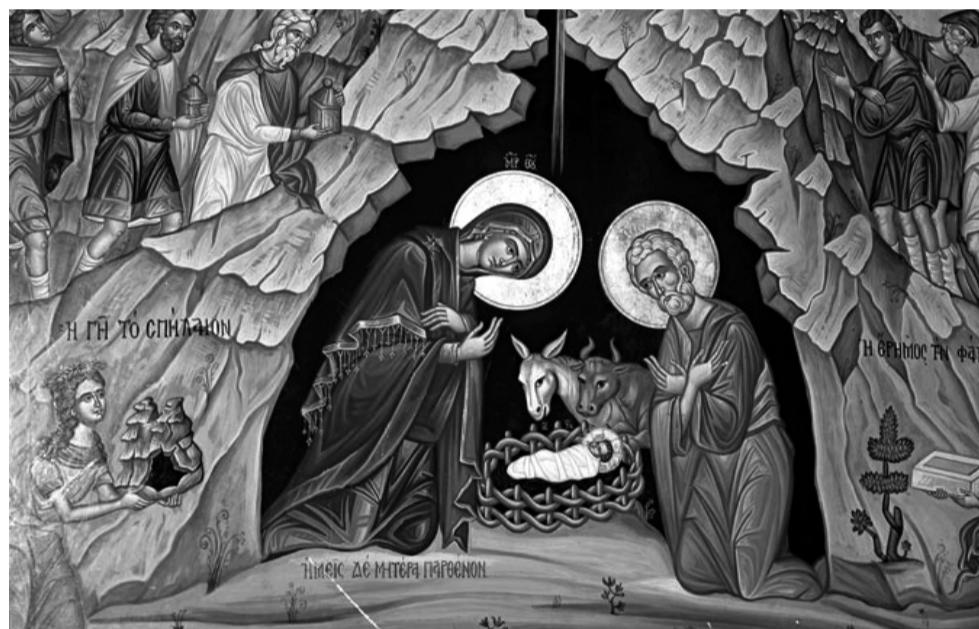

ВЕСТНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

Основан от Д.Б.Митов и списван от него
от 1928 г. до 1944 г. в София

KAT № 430 ISSN 1310 - 7917

ЧЕСТИТО РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО! ВЕСЕЛА КОЛЕДА!

Асен РАЗЦВЕТНИКОВ

БЪДНИ ВЕЧЕР

Вий, снежни вихри, утихнете,
заспи, вода под ледовете,
заспете, вълци, във горите
и стръвни мечки в пещерите,
львици в жълтите пустини,
акули във морята сини!
И вие, хора по земята,
хвърлете морни сечивата –
шивачо, скрий иглата своя,
тькачи, сгъвайте разбоя,
дървари, брадвите внесете
при бъдника, що топло свети!
Па влезте тихо във леглата
и спете, спете в тишината,
та утре да се вдигнем бодри
и чисти като пресен сняг,
да се прегърнем като братя
и да посрещнем тъй зората...
Заспете, птици и животни,
във снежен пух, под синъ рухо,
заспете, хора, в своите къщи
под покриви от снежен мрамор,
заспи, земя, вода, небе!

КОЛЕДАРИ

Камбаната удари –
роди се светъл вожд,
станете коледари,
във тая светла нощ!
Торбите преметнете
и в млечната тъма
със плод благословете
рождената земя!
Благословете с младост
децата, що растат,
а възрастните – с радост
и тих домашен кът!
И нека хора, птички,
животните отвред –
да бъдат сити всички
и днес, и занапред,
и сняг кога натрупа,
да имат в мраз и студ
животните – хралупа,
децата – майчин скут!

ЗИМЕН СЪН

Зимна вечер губер бял размята,
спи ми, малко зънце, под земята,
спи и слушай как незнайни хали
свирят в мрака с ледени кавали!
Не тъгувай ти за ясно лято,
ни за ниви със коси от злато,
не тъгувай, че е заледено
твойто стръкче свежо и зелено!
Спи и слушай, спи и чакай в мрака
да пристигне с блага вест южняка
и да видиш как ще пръпнат луди
пак пчелици, птички, пеперуди;
и ще видиш как на кон от злато
пак ще дойде огненото лято.

Скъпи съграждани,
Уважаеми жители
и гости на община
Стара Загора,

Изпращаме още една ус-
пешна и благодатна за всички нас годи-
на. Разделяйки се със старата 2015-та
година, прегръщаме силно вярата, че днес
сме по-мъдри от вчера, уповаваме се на
надеждата за ведро и спокойно небе над
нас и искрено вярваме, че ще има любов между хората.

В навечерието на най-прекрасния празник – Коледа, когато це-
лият християнски свят смилено е притихнал в очакване на раж-
дането на Христос, пожелавам на всички старозагорци крепко
здраве и дълголетие, хармония и добронамереност, с които заедно
да направим нашия свят по-съвършен.

Нека новата 2016 година бъде за вас и близките до сърцето ви
хора мирна и спокойна, нека ви донесе успех и сполука във всяко
достойно начинание! Нека всички ние насочим ума и сърцето си
към благородни помисли и дела в полза на любимия ни град Стара
Загора!

Светла и благодатна Коледа! Мирна и честита Нова година!

Живко ТОДОРОВ
Кмет на Община Стара Загора

Уважаеми старозагорци,

Приемете сърдечни поздрави по случай най-светлия христи-
янски празник Рождество Христово!

Нека донесе на всички ни мир, благодеенствие и топлина в
домовете и душите!

С пожелание за една успешна Нова година изпълнена с до-
бротворни дела, успешни делници и споделени празници!

Честита и бяла да е Коледа! Щастлива да е 2016 година!

Емил ХРИСТОВ
Председател на Общински съвет
Стара Загора

**БОГОМИЛ ГОСПОДИНОВ
СПЕЧЕЛИ СТАТУЕТКАТА
„ЗЛАТНОТО ЯЙЦЕ“
ОТ ПОЕТИЧНИЯ КОНКУРС
„ВЕСЕЛИН ХАНЧЕВ“
В СТАРА ЗАГОРА**

Статуетката „Златното яйце“ - голямата награда на XXXII-я Национален младежки конкурс за поезия „Веселин Ханчев“, който се проведе в Стара Загора, спечели 21-годишният софиянец Богомил Господинов за стихотворението „Птиците на Лола“. Той е студент по компютърни технологии в университета Саутхампън в Англия, а зам.-кметът Иванка Сотирова връчи статуетката на поета Тома Марков. Той ще бъде редактор на дебютната стихосбирка на призьора, којто по традиция трябва да бъде представена следващата година.

Организатори на конкурса са Община Стара Загора, Библиотека „Родина“ и къща музей „Гео Милев“. Церемонията по награждаването на победителите от конкурса, който тази година е с рекорден брой - 150 участници, се проведе в Регионалния исторически музей в Стара Загора.

Втората награда по преценка на журито си поделиха Анна Лазарова на 21 години от Велинград и на Красимир Нейков на 23 години от Варна. Третата награда получи Антонина Георгиева на 24 години от София.

Жури в състав Петър Чухов, Яница Радева и Иван Ланджев определи и 11 поощрителни награди за Мартин Лалев от Стара Загора, Блага Запрянова от Пловдив, Стамена Дацева от Разград, Константин Трендафилов от София, Анита Велева от Плевен, Селена Йорданова от Габрово, Кристиан Илиев, Александра Устамитева и Теодора Лалова от София, Христо Мухтанов от Лясковец, обл. Велико Търново и Мария-Йоана Донкова от Долни Дъбник.

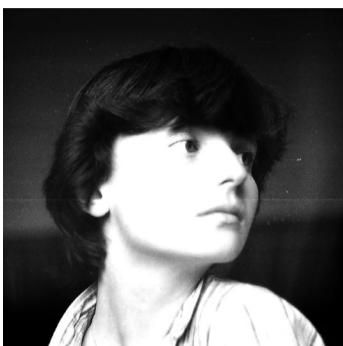
По време на церемонията бе представена първата стихосбирка „Където за кратко е имало куче“, на миналогодишния победител Боряна Нейкова.

ВЕСТИ

Старозагорският художник **Валентин ДОНЧЕВСКИ** получи Голямата награда на „Есенен салон‘2015“ в Стара Загора. Тя му бе връчена от зам.-кмета на Община Стара Загора Иванка Сотирова.

Тази година в традиционната годишна изложба на старозагорските художници участваха 57 автори, които представиха 77 творби в галерия „Байер“. Наградата за живопис получи **Татяна ПОЛИХРОНОВА**. Наградата за скулптура бе връчена на **Красимир МЛАДЕНОВ**. Наградата за талантлив млад автор тази година е за живописца **Пламен КИРИЛОВ**.

НЕКРОЛОГ

*„Млада, все така млада,
млада все още.“*

Вийслава Шимборска

На двадесет и осем -
млада все още -
след празните дни и самотните нощи
набързо нахвърли багажа си в сака,
заключи, въздъхна и тръгна към влака,

На двайсет и осем -
защо я остави? -
почуквайки с токчета, тя се отправи
към прашната гара, пресече площада,
на релсите легна -
завинаги млада.

На 18 септември 2015 г. от 11.00 часа в художествената галерия „Кирил Петров“ - Монтана се състоя официалната премиера на Алманаха за литература, изкуство и култура „Огоста 2015“.

Алманахът е издание на Община Монтана в сътрудничество с Дружеството на писателите от област Монтана, което творческо дружество през тази година навърши десет години от своето учредяване.

С тях се срещаме рядко - имам своя си път,
само своя любов, своя мъничка смърт.
Вярно, нощем се будя от техния смях,
ала стана ли сутрин - карам някак без тях.
И не се утешавам с подмолни лъжи,
че приятелят връща, което дължи;
че ще хукне на помощ, затъна ли в кал;
че когато е беден - не би ме продал
за шепа жълтици, за резенче хляб...
Възел връзва приятеля, възел - slab!
Дето мине приятел, коприва расте...
Но пак ще ги търся - защо са ми те? -
когато умирам, ще пратя за тях:
да дойдат, да кажат добре ли живях,
или да поплачат, или да мълчат,
или пък да знам, че са нейде на път...
Но сама да не гасна сред локвичка кръв -
Боже, пази ме от ужас такъв.

ЛУДОСТ

Викнах те, майсторе, къща на село да ми вдигнеш -
като я зърнат селяците, чак до зори да не мигнат,
както са пусти сърцата им, тъй да са чашите пълни,
да ме заплюят мъжете, а пък жените прокълнат...
Искам прозорците, майсторе, да ги направиш широки -
минеш ли, да те погледам. Нали съм зеленоока -
да ме обикнеш, майсторе, ще ти направя магия.
Като вълчица жена ти на село мегдана ще вие,
и да се кръстят старците, и да ме плашат със Бога -
мога без Бога, майсторе, само без тебе не мога -
че ми е пусто в къщата, а пък в градината - суша...
Като те виках, майсторе - луд ли бе, та ме послуша?

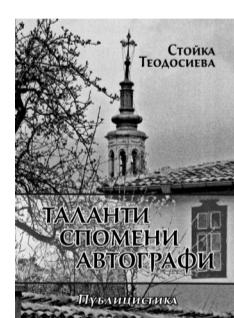
НОВИ ИЗДАНИЯ

На 3 декември 2015 г., четвъртък, от 18.30 ч., в книжарница „Хеликон“ в София, бе представена стихосбирка „Обичам те, любов“ от **Катя КРЕМЗЕР**. Редактор на книгата е Маргарита Петкова, която представи изданието, а авторката прочете свои стихове от него. Стихотворения от книгата прочете и актрисата Иска Радева.

Във Велико Търново излезе от печат след продължително засищие и с нова визия Алманах за литература и изкуство „Света Гора“ - 2014/2015.

Издателство „Пропелер“ - София представи новата книга с публистика на **Стойка ТЕОДОСИЕВА** - „Галанти, Спомени, Автографи“.

IN MEMORIAM

Стоян РАДИЧЕВ

НА ПЪТ!

Изтляват мълчаливо
болките - хиени в мен -
като звезди
в предутринния
юлски свод небесен.
В предчувствие за радост
потопен,
отключвам с кръстен знак
и благослов
аз извора на нова песен...
Не, няма думите да бъдат
нежни, сладки като липов мед,
и меки -
галеща, усмихната коприна,
а всеки стих
във огън жив ще е кален,
със щик ще си пробива
път напред...
На дълъг поход тръгвам -
към нова, весела,
разсъмната вселена!

АПРИЛОВСКИ НАГРАДИ - 2015

Учредителите - Община Габрово, Дружество на писателите, РБ „Априлов-Палаузов“, НЧ „Априлов-Палаузов 1861“, Издателство „ЕКСПРЕС“ и НЧ „Зора – 1872“ взеха своето решение, което се базира на критичния доклад, изгответ от доц. Владимир ДОНЕВ:

1. Априловска награда ЗА ЦЯЛОСТНО ТВОРЧЕСТВО се присъжда на поета Димитър ГОРСОВ
2. Априловска награда за ПРОЗА се връчва на писателя Йордан ХАДЖИЕВ за книгата „То беше що беше“ (Изд. Абагар, В. Търново, 2014)
3. Априловска награда за РЪКОПИС НА СТИХОСБИРКА се връчва на поета Велизар ВЕЛЧЕВ

Йордан АТАНАСОВ

Пия безкрайност
- мякото звездно
на Млечния път.

Капки дъжд по стъклото -
птици, идващи към мен
от безкрайя.

Небе среднощно,
пробито от звезди.
НЛО през тях наднича.

В нивата на Вселената
пшенични зърна -
планетите.

Синева и Вселена -
там ли са Бог
и Безкрайността?

Старец варди звездите,
цигани късат ги...
Дядо, спи си!

Господ - Овчарят
завръща овцете си
с тояга от думи.

Балканите -
място от хакери изтрито
в паметта на Бога.

Облак с глава на фалос.
Семето на Бог
към Земята-майка.

Безпътен Бог,
общита му - също.
Бог земен общича пътно.

Сега и отвъд
Лета изтича тихо.
Не свършва водата.

С невидим рог
Рогатия тръгва,
и оплита душите.

Виждам се ясно
над кладенец.
Ела, ми казва водата.

На празна страница
пиша по водата,
завижда ми вятъра.

Луд и поет
на площада пият
със думи и с дами.

Приятели, врагове -
отиват си всички.
Страдам.

Гласове се сбиха
нависоко -
в клусура паднаха.

Пеперуда ме слуша,
цветните стихове
мамят и нея.

Гъбара вика гъбар -
гората отнейде
отговаря.

Две дюли ухаещи
едната целувам,
другата галя.

Страстта отхвърляш,
подобно смока -
шагреновата кожа.

Поздрав от Горе,
град в моите чаша
тъга и уиски с лед.

Страст в прегорялата шума.
огън без дим.
Циганско лято.

Главата на съомгата
напомня друга глава.
Без мустаци.

Бивол през тръните
сваля натрапника.
Аз - в самотата...

Когато поздравявам
Феб в утрото,
си мисля за теб.

Задушница:
жидът яде векове
житото Христово.

Не излиза от колата
мухата.
Вози се грatis.

Камъкът обича
скулптора,
оставя се да го обладае.

Медузи - пити слънчогледови
в морето.
Семките парят.

Всяко прилагателно -
кошер на гърба си
с рой въпроси.

Солена вълна,
фотограф - слънце,
дъното - екран.

Живот-загадка,
отпивам живота си -
гълтка сладко-горчива.

Красотата ме плаши.
Търся защита
в грозното пате.

Как да ги различа:
красиво и грозно -
в топка живот?

У дома, но къде:
село, град, България,
Земя, Вселена...

Творчеството на човек
е кражба
от боговете.

Стискам живота -
пляск в шепата
изтича до грам, до край.

Из "Нови думи за врабец".

„ИМА САМО БОГ! И ВСИЧКО ДРУГО...“

Георги Н. НИКОЛОВ

Далеч съм от мисълта да възхвалявам несъмнения лиричен талант на Йордан Пеев. Вплетен в палитра от ярки стихове за чудото, наречано „живот“. За България и хората в нея. За изумителното прозрение, че съществуваме. Търсейки себе си в щастливи мигове, грешки и заблуди. В любовта... И в правото да вкусим от истините за доброто и за злото, с които бележим пътя си до сетния финал. Все достойства, подтиклини ми без колебание да разгърна и ръкописа на „Пощальонът“. Съвременен роман, поднесен на читателите задълбочено и мъдро. С философска интерпретация на деличното. Изведен и съградено над обичайните, познати рамки. С добронамерени прозрения за несъвършената природа на людете, искащи да са щастливи. И за цената, която са готови да дарят на провидението в името на този бляян. Едновременно реален, мистичен, идеалистичен и жертвоготовен. Но тласкащ в книгата повествованието към трагична развръзка, мотивирана от героите чрез мисли, празни надежди и недобри постъпки. Сам Кристиан, централният персонаж в книгата, е прототип на мъжа-самец. Егоистичен, недоволен семеен властник. Дистанциран от Анна и от любовта й, която гасне в кухненското битие. Съпругата е заменена с уж вълнуващи, кратки увлечения, извън прага на общия им дом. Постепенно на сцената изплуват, подредени в тревожно домино, и Валерия, Хари, Антон. Неусетно, ден след ден, галерията от човеци е всмуквана в неумолим житейски водовъртеж. В пияната от страсти има блянове, ревност, очакване за нещо по-добро. Мъждуват, вярвани-невярвани, закъснели прозрения с горчив привкус. И жестоки истини, когато става ясно чий син е мъничкият Денис. Родено в грях, детето е застигнато от смъртта в чистите одеяния на невинността. При възрастните тя е хаотичен, закъснял катарзис. И апокалипсис... Почти неосъзнат като пулсиращо знамение в броеницата от дни, сред които набира скорост. Сам авторът вплита в редовете си послание-загадка: „Кое е по-важно за нашето щастие? Моралният канон, или еретичната свобода на духа? Сладкият вкус на греха, или стигчивото преклонение пред (не)общоприети норми?“ Всичко е относително, индивидуален избор на личността. И на преоценка, но идва ли тя в точния миг?

На критично вглеждане в себе си е „осъден“ и Кристиан, притиснат в смачканата кола сред реката. Намереният във водата дневник на Анна, споделян по страниците на стихосбирката, семейните снимки, спомените, подготвят съзнанието на мъжа за изповед. В храма на пустотата и на отчаянието, че не ще бъде спасен. Бележката, вързана на крака на гъльба, няма точен адресат, защото авторът ѝ трябва да умре. Не е потребен на околните и е вървял само по пътя на нравственото разрушение. Но му е дарена една последна милост – прозрението, че има Бог. С него си отива, а птицата отнася душата му в небитието. Сам гъльбът – пощальон на съдбата и безъмлен наблюдател на възмездиято, изразява дълбока теистична символност. Като в полета си между героите незримо вплита и разделя общото, което ги свързва. И опрощава извечни грехове. Те ще ги взривят, противопоставят и подготвят за смъртта. Перото, оставяно от птицата тук-там за щастие, е добро желение. Ала изместено в страни от бурята на дребни суетни щения. От повика на пътта, или страхът от самотата. От тръпката на търсенията изневяра и скрит присмех над близния, може би. Но няма друг, освен него, в заслужената самота на Кристиан и той е единствен негов изповедник. Заменил с присъствието си гълчавата на сивата тълпа, която делничните коловози отнасят в знайни и незнайни посоки. Покупката на пистолета пък е авантюра, обличаща Анна на смърт, вместо на чаканата обич и хармонично съжителство с Хари. Медът на греховната наслада води Валерия до лудост след убийството на рожбата й, а съпругът... Съпругът Антон, разкъсан между бащината обич и нежеланието да приеме чуждата кръв за своя, се превръща в чудовище. Ще има ли за тях прошка от съда на читателите? Ще дари ли и на тях божествената птица перо за щастие? Или за прошка? А може би и прошката е уханна градина със свои граници, зад които започва нищото? Неизвестно. И май че така е по-добре...

Заедно с гъльба, реката също е мощен символ и убедително внушение. За вечност и непреходност. Нетленност. Сила и могъщество над крехката човешка природа, попаднала ненадейно в мътните ѝ владения. Тя не е Лета, нито Стикс. А реален феномен, проекция на първичните стихии. Човекът е крехък и уязвим. Затова, щом умре, ще бъде забравен в дълбините. Както неизброимо множество преди него, а колко след него пък – никой не може да каже. Кристиан е един от безброя. Довчера символ на разрушението на съдби, днес той е само непотребна вещ, захвърлена в калните талази. Можеща още да мисли, да чувства, да изпитва болка. Да усеща никакво закъсняло разказыване, чуто единствено от птицата- дух. И от смъртта, разбира се. Дошла най-после при него, за да го погали с влажните си пръсти...

Не искам да преразказвам романа на Йордан Пеев „Пощальонът“ – той носи безспорните си достойства и има защо да бъде прочетен. Написан е увлекателно, с много мисъл, житейски опит и познание за същността на съвременника. Авторът е вещ психолог и героите му са поднесени убедително, цветно, достоверно. Действието се развива с растища мащабност, пластиично моделиране на персонажите и багрена емоционалност. Никъде не ще срещнем, обаче, досадна нравоучителност за постъпките и световъзприемането им. Изводите са оставени на читателската публика и избора на чия страна да бъдат. Благодарен съм на Йордан, че имах възможност да се запозная с творбата му още в ръкопис. Тя свежо допълва стойностните заглавия в съвременната българска литература. И нека да има, дай Боже, повече такива. На автора пък ще препоръчам: пиши, пиши и не спирай да пишеш! Търси мнение за сътвореното единствено в собствената си съвест. И нека да е крепко перото ти в годините...

Маргарит ЖЕКОВ

Зима. Протегната,
дланта на просяка
се пълни със сняг.

Лежа с гръб към теб.
Вън на перваза гука
влюбен бял гъльб.

Пролетни капчуци,
само вие
ме потупвате по рамото.

Най-човечният звук -
флейтистът
си поема дъх.

Чувам гласа
на щурчето -
лятото диша.

Залез над дома.
Сълънцето бере скришом
ягоди в двора.

Сергия за книги.
Върху Библията
гъльб е кацнал.

В църква сведох глава.
Срещнах погледа
на невръстно дете.

Криле на гъльб.
Плясъкът им призори -
хвала на Бога!

Рояк врачета
литна от тротоара.
Отвя моя страх.

Булевард в Пеща.
Лайка като по двора
на моя продаден роден дом.

Мама пресява
брашното и виж -
сякаш го приспива.

Край парламента
просяк свири с флейта
химна на Европа.

Брашлян по зида,
отсечеш ли го,
ще увяхне къщата.

Гугутки пеят.
Пътя ми неизминат
превръщат в родина.

Пролетен дъжд.
По-силно се разгаря
песента на славея...

Хайку четене
в двора на Вазов. Черна
котка на зида.

*Из „Самотното спасение“,
ИК „Огледало“, 2015.*

Елена АЛЕКОВА**КАКВОТО...**

(откъс)

.....

5.

И нищо ново. Нищо старо.
Свят като свят. Живот.
Уроци уча, преговаряям.
От мен се лее пот.
Метафорична. И реална.

И бал след бал...
И стих след стих...

А после –
махмурлук след бала,
след блясъка на рецитала...

Разбира се, попрекалих
(признавам си го на раздяла).

Среден пръст!
И пустота околовръст.

.....

9.

Дали съм тук или... дали съм там...
Каквото беше – беше... И изтече...

Животът?
Смисълът?
Не знам, не знам...

Сега е миг. А всичко друго – вечност.

И този миг, и миналият ден –
все някога ще се повтори всичко.

Ще се повтаря всичко. Но без мен.
И по-добре сега да те обичам.

.....

11.

На тоя свят или... на оня свят...

А тук животът продължава, брат –
върви, цъфти по свои коловози,
осеян с тръни, плевели и рози.
Балон-файтон...
– Ела да те повозя!...

Не... По-добре на люлка от лъчи...
Насам – натам... На сам – на там...
Мълчи...

Какъв летеъзъвънтек във висината!
И пак –
в пропадането към земята!

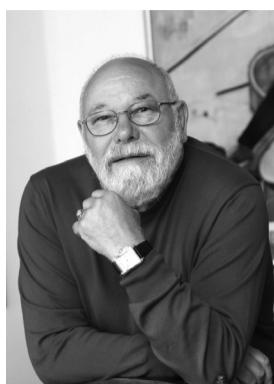
Нали направо е невероятно!
Насам – натам, нататък...
И обратно...

.....

13.
Небето вчера всичко ми разказа...
Но аз заета прекалено бях,
премливах съвестно от пусто в празно
не знам какво...
И нищо не разбрах.

Здравей, небе! Играеш ли на жмичка?
Да поиграем през сълзи и смях.

И моля те, не ми разказвай всичко!
И без това от всичко ме е страх.

ИЗКУПЛЕНИЕТО „ОРЛОВ МОСТ“**Владимир ЗАРЕВ**

Прочетох с интерес „Орлов мост“ на **Владимир ЗАРЕВ**. Не крия, че чаках роман му с любопитство, за да разбера ще задържи ли нивото на „Разруха“, „Светове“ и „Законът“.

Удовлетворен съм – Зарев е създал силен и стойностен епос. Той притежава рядкото качество да твори висока литература, ползвайки злободневни теми. Но успява ловко да избегне клопките на публицистичната казуистика и пълзгането по повърхността на събитията. Търси в привидно до болка познати проблеми и конфликти, с които пресата и телевизиите ни заливат ежедневно – като например протестите от зимата на 2013 г. срещу правителството на Борисов – важните обобщения, необходимите послания и убедителните персонажи, посредством които създава важни творби, а не конюнктурни бестеселъри, които се заброяват през следващия сезон.

Негови доброжелатели се чудеха защо се е заловил с проекта „Орлов мост“, съмняваха се, че ще успее, предполагаха, че ще създаде евтин булеварден текст за проститутки и убийци, който ще срине репутацията му. Нещо повече – допускаха, че се е изчерпал и вече няма какво съществено да каже на верните си читатели.

„Орлов мост“ ги опроверга категорично. Защото е ярко постижение, създадено с внимание и много любов. Без да е разточително-обхватен като „Законът“, в рамките на 310 страници романът възкрепсява времето на възторг и погнуса, когато голяма част от народа ни се вдигна срещу безобразията на управниците ни, за да ги предупреди, че повече така не може да се живее и трябва да се сложи спирачка на корупцията и лъжата.

Спомням си релефно онези тревожни и възторжени дни, преживени скоро, но и толкова отдавна. Хубаво е, че този епизод от новата ни история вече има своя художествена интерпретация, защото преломът от януари 1997 г. остана без летописец.

Чрез съдбите на Юлия и Павел Премянов Владимир Зарев за пореден път реди тъжен и горестен пъзел, експонираijke абсурдите и безумията на безкрайния ни преход. Размишлява за пропилените надежди, прекършените съди, обезсмисления ни живот, жестокото ограбване на държавата и народа ни и за несъстоялото се у нас гражданско общество.

Писателят осторожно и деликатно лансира лайтмотива за изгубените надежди, търси и намира ефектна развързка, чрез която въздействено-силно постига очакваните внушения.

Чистата и наивна Юлия олицетворява България и по-точно нейната най-добра част, в която липсва пошлост и поквара, но и верен ориентир, по който да поеме и преодолее несвършващата криза. Павел Премянов е безупречно изграден и силен персонаж, приел ИЗКУПЛЕНИЕТО, за да скъса с миналото си, в което компромисите, лъжите, големите пари, гоненето на професионалната реализация на всяка цена, властно доминират. Със своята ри-

царска и донкихотовска постылка поема вината върху себе си, всмуквайки до откат злото и омразата, постигайки избавление си с цената на живота си.

В „Орлов мост“ има сурови и шокиращи сцени, в които неизменно присъства Павел – обесването на майка му, мелето и раняването му на Орлов мост, мъчителните усилия да спаси от лудостта и безмълвието собствения си баща, катастрофата...

Те не са включени в повествованието заради съмнителен сензационен ефект, а защото са същностно необходими. Чрез тях осъзнаваме болката и драмата на Премянов – отличникът в университета, любимецът на адвоката-корифей Карагеоргиев, ужасно бедният, но и свирепо мотивиран младеж, държащ да стане Бог в правото, за забогате и да има яхта и щастливо семейство. Непомерните амбиции имат своя цена и Павел добре знае това.

Защото е призван и е готов да я плати.

Интересното е, че не го възприемам като жертва, а по-скоро като упрек към обществото. Защо е допуснало така да протече животът му, как никой не го разбира и подкрепя, защо в стремежа си да задържи до себе си голямата любов Юлия, трябва

да стигне до края, преследвайки единовременно загубеното си съвършенство и невинност?

Най-важният, измъчващ писателя въпрос – „Защо отново се провалихме, загубвайки нашата България и кой ще плати за щетите, нанесени от управляващите?“ – остава без отговор. Нашето общество отново бе укротено, озаплено и омиrottворено. Забравихме за протестите, високите цени на тока и живите факли. Не разбрахме и кой опорочи народния гняв, купувайки го и всяявайки раздор в редиците му.

Финалът на „Орлов мост“ е минорен и лишен от фалшиво-бодрячки оптимизъм. Юлия – а и ние – ще трябва да гради съдбата си без Павел, да промени своя и на дъщеря си Виктория живот, да открие смисъл и нова спасителна национално-обединителна кауза, заради която си струва да се бори.

Написан увлекателно и стегнато, без ненужна риторика, „Орлов мост“ е образец на качествена художествена литература, черпеща живителни сокове от животрептящите наши социални проблеми.

С него Владимир Зарев защитава успешно и безапелационно позицията си на един от най-добрите родни белетристи.

Борислав ГЪРДЕВ

Владимир Зарев, „Орлов мост“, роман, 2015, изд.къща „Хермес“, редактор Валентин Георгиев.

**ПИСАТЕЛЯТ КАМЕН ВАСЕВСКИ НА 80:
ВЪРВИ, ЖИВОТЕ МОЙ,
И ЛЕНОСТТА ПРЕЗИРАЙ**

Твореца е жив, докато ръката му засява думи в полето на белия лист

Доктор на философските науки, писател и журналист, **Камен Васевски** се изкачи на върха на своите 80 години. Роденият в село Круша, Сливенско, творец е един от стожерите на вестникарството в Сливен. През годините Камен Васевски е написал и издал много книги с поезия, проза, литературна критика и мемоари. **Най-новата му книга е монографията на Гео Милев.** Другата му страсть е не само да колекционира произведения на изкуството, а и да дарява от тях. По случай 80-годишния си юбилей той дари 40 мащабни картини и рисунки от видни наши художници на Националната художествена гимназия „Димитър Добрович“ в Сливен.

- Г-н Васевски, сигурно още ви владее емоцията от юбилея ви, на който присъстваха много ваши колеги и почитатели?

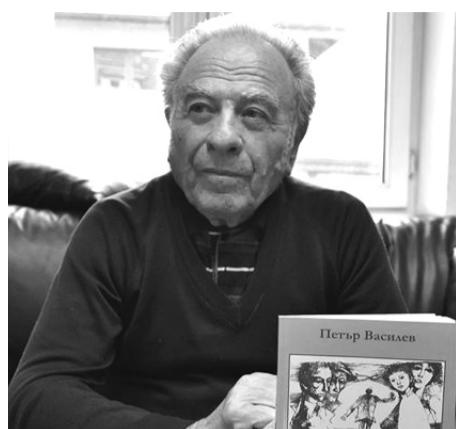
- И днес осезавам и радост, и трепет от стореното в моя чест като писател. Аз бях извънредно честит като творец от вниманието, отделено ми от гости, читатели и мои съграждани. Залата на Клуба на дейците на културата буквално преливаше от уважилите това мое събитие. Сред тях бяха кметът на Сливен Кольо Милев, писателите Кольо Георгиев, Никола Инджов, Борислав Бойчев, Тенко Тенев, актьорът Иван Налбантов... На юбилейното ми тържество прозвучаха поздравителните адреси на председателя на СБП Боян Ангелов, на председателката на СБЖ Снежана Тодорова, на ямболското дружество на писателите, на земляците ми от с. Круша, на моите съученици, на верни приятели. В този ред е нужно силно да подчертая словото на писателя, преводача и публициста Никола Инджов, който представи излязлото изпод перото ми в различните жанрове на литературата и журналистика не само вярно и точно, но и със завиден есейистичен и поетичен тон. Не искам да пропусна и рецитала на актьора Иван Налбантов, който показа талантливо важни страници от моя литературен свят.

- Автор се на много книги, дори не мога да ги изброя...

- Да, така е! Само през 2014 г. издах три книги – два тома мемоари за ярки наши художници от различни поколения, с които поддържах интензивен диалог, когато бях живи, в редиците на живите майстори. Това са Иван Ненов, Вера Недкова, Васил Стоилов, Найден Петков, Петко Абаджиев, Васил Бараков, Вера Лукова... Те са нетленна гордост на Отечество наше. Пак през отряъзка от време, който соча, на пазара на книгите се появява във внушителен вид моята монография „Гео Милев: начинател и редактор на вестници и списания, журналист и публицист“. А преди месец излезе романът ми „Да повярвам ли на очите си, ако пак те видя?“. Той е посветен на трудната любов на българин и французойка, която неистово се бори за правото си на живот във времето преди 10 ноември 1989 г. Това е времето, когато над интимните връзки на хората от социалистическия свят тегнеше сързаяща сянка на Йосиф Висарионович, макар че той беше вече напуснал Кремъл и бе се преселил завинаги в отвъдния мир. До днес в литературата, посветена на български художници, няма сътворени спомени за ваятели и създатели на цветни хармонии...

Тодорка НИКОЛОВА

БЪЛГАРСКАТА ОРИС В ЛИРИЧНОТО „НАСЛЕДСТВО“ НА ПЕТЬР ВАСИЛЕВ

„Българската орис“ не е само заглавие на една от книгите на поета **Петър ВАСИЛЕВ**. Тя е лайтмотивът на неговото творчество въобще и най-вече през последните години. Това в известен смисъл е и неговата, а и нашата орисия като народ, която напоследък все по-ясно започваме да осъзнаваме. Неговите стихове са сякаш своеобразна диагноза за днешния ден на България, за родината, в която вече са обречени безславно да преминат дните си поколения бедни и почтени българи, насялащи от векове тази „земя като една човешка длан“, разтворена от Дунава до Родопите. Земя, в която „всичко българско и родно“ вече е жертва на разсипия и чуждопоклонничество. Най-вече от страна на тези, които са определени да я владеят и заедно с това да „благоденстват“ като я разграбват.

И които „сякаш за отплата“, че в по-редния си исторически миг на опиянение, погребахме „това, което бива и не бива“, упорито и гузно тласкат „свидното ни племе“ по пътя, който води за никъде. Подкарано отново натам, където никой от водачите му и не мисли, че ще стигне, обуто с лъскавите си „обуща втора употреба“, то крачи в изнемога. Пожертувано и заслепено от поредната политическа илюзия, която някой цинично пак си е поставил за цел да му натрапи.

За този унижен народ и в тази разпродадена държава даже вечната надежда на човечеството, упованятието му в тихата и свята Рождественска нощ е ограбено и подменено.

**„А вън декември шества като бесен и сякаш гузни съвести замита.
И целият гъмжи от есемеси...
Но тази Коледа не е честита!**

**Но тази Коледа е друга вече...
И всеки сам по себе си да съди,
но страшно е на Бъдни вечер
да те е страх, че няма да ни бъде“.**
(„Българска Коледа“)

Само че кой днес си дава сметка за тревогите и страховете на поета? Кой би поискал да го чуе? Може би затова и верен на своята клетвена обреченост от онези „млади времена“, но вече „придирчив“ и „с набръкано чело“, „пощаден, но и с белези цял“, неговият герой, който почти винаги се идентифира със самия автор, не пропуска на „Четвърти юли“, такова е заглавието на едно друго стихотворение, на рождения си ден, пак да направи своята печална равносметка, да се вгледа в себе си. И загърбил сърдечните спазми, да си припомни с горчива самоирония за всичко онова, което е било или все нещо не му е достигало, за да се случи. За кой ли път да констатира „след поредния присмех злорад“, че сякаш напусто е живял и „дрпал да пасне“ светът, дето май всички сме описаны да съществуваме – „към мечтания свят“, който продължават да ни обещават...

Но такава е участта на поета и на всеки, който е изbral да се пиле в мечти и илюзии, вместо да уреди себе си, такава е неговата човешка и „българска орис“. Може би и затова му „отива“, „страшно“ му отива, да бъде бит и „огорчаван“ („Но дотогава“). И ранен, безпътен. Както своя народ впрочем, който отдавна вече „не знае накъде отива“. И към когото се обръща с болка и съпричастие – „Ex, мой народе!“. А на друго място се самоуспокоява:

**„То се вижда, че рани ще близем.
Само как ще зараснат – не знам!“
(„Внезапно“)**

На своите незарастващи рани, впрочем, Петър Василев посвети цяла книга, озаглавена именно така – „Рана“. Но това беше преди повече от десет години. После той издаде още един поетичен сборник - „Не само хляба“ с избрани и нови стихотворения и поеми. За да стигне след това и до онзи наистина забележителен цикъл - „И търся мелници да се сражавам“ в литературната страница на кърджалийския в. „Нов живот“ през 2009-та, от който струва ми се и от един друг цикъл, пак там през следващата година, е заквасена най-новата му поезия, чийто апогей, струва ми се, бележат двете кратки поеми „Голгота“ и „Диагноза“, посветени съответно на Минко Бенчев и на Ивайло Балабанов.

В нея лирическият герой, макар и все така оприличаващ сам себе си на Дон Кихот, вече наистина е различен и помъдрял. „Сега съм друг, макар един и същ“, ако трябва пак да се върнем към емблематичното песенно „Наследство“ на Петър Василев, превърнато от композитора Митко Щерев в хит и сега дало наименование на най-новата му книга с избрана лирика.

Под знака на този стих всъщност като под общ знаменател би могло да се постави и въобще досегашното му творчество. Миналото за него е дотолкова реално и незабравимо, че и сам като че ли не е в състояние да си повярва, че може да се промени. Колкото и да се стреми към това. Камо ли пък да изневери на себе си.

Ето защо е толкова предпазлив и несигурен, задава въпроси, а не чака, не намира отговори. Затова и толкова често „не знам“ се оказва спасителната, ключовата дума. Тя сякаш е ядрото, смисловият код на стиховете му, породени от някакво „кошмарно“, но и оздравително, пречистващо колебание. И от онзи своеобразен катарис на прераждането, след който може би за седен път и все така от гълбините на душата си, поетът изповядва:

**„Усещам, че с боите прекалих
и не тъга – това са живи вопли...
А хората жадуват да ги стоплиш
и не долюват съвесния стих...“**

И през един куплет по-надолу:

**„А мене ме довършва този смут
и вече съм допрял до светотатство:
заменям всяко равенство и братство
за нещо като белег от уют...“**
(„Не знам“)

Ето така – от „светотатството“ до молитвеното покаяние, от смъртното отчаяние до завладяващата със своята боговдъхновена отданост „Последна дума“, духът на поета не спира да съпреживява както своето съдбовно страдание, така и участта, „българска орис“ на своя народ:

„Българска орис: от глог на тръни,

**от преход – в преход, от яма – в яма...
Подемеш песен – на плач потъргнен
и няма свършек, спиране няма“...**

Все в този дух са и онези по Ботевски изстрадани и изречени „Горчиви думи“ към народа – „с помръкл поглед“, мълчащ и покорен, смазан, „на две разсечен, на три разкъсан, злодей до жертва“. Такава е и неговата, колкото скръбна, толкова и „Пристрастна ода“, вдъхновена от гордите слова на националния химн. Такъв е и онзи „Сън“, чийто разтърсващи вопли, изречени почти като наяве, „съсипват“ наистина. И превръщат в „парцал“ както всеки, който би ги съпреживял и изстрадал, така и целия ни род. Народа ни, превърнат в оскотяло, в „скотско племе“.

**Какъв кошмар!...И точно ти не си,
не си народ, народе мой, защото
един народ си тачи потеклото
и в огън влиза – да се възвиси“.**

Това, разбира се, са само бегли щрихи, маркиращи най-общо посланията и смисъла в стихотворенията от тази вече шестнадесета книга на Петър Василев. Която по своя дух всъщност може би не е чак толкова нова. Но във всеки случай би могло да се каже, че в нея, верен на досегашната си поетика, съчетаваща исконно борческото с интимно изповедното, и на характерната си разговорна стилистика, преодолял първоначалното стъпяване от т. нар. „преход“, поетът все по-дръзко и категорично се завръща към самия себе си. И сякаш се възражда, загърбил вече, макар и незабравил своите някогашни рани. Той все по-уверено преосмисля случилото се оттогава до днес, изправя глава и се отърства от „личното бреме“ чрез изстрадания опит от трагично неосъществените, но въпреки всичко това и напук на всичко осъществими представи за мечтаното бъдеще.

И вече е готов отново да заяви себе си, да каже пак своята „голяма дума“ като поет и гражданин. Или поне на нас ни се иска да е така. Макар и очевидно не с онзи някогашен патос и младежко дръзвенение, но във всеки случай много по-тръзво и аналитично. А защо не и още по-провокативно оттогава:

**„Но аз си свиркам като кос във дъбрава
под български смърщен небосвод.
И търся мелници – да се сражавам
почти като самия Дон Кихот.“**

Освен своеобразното възраждане на духа и отново прокрадващата се поетична ведрост, новото в творчеството на Петър Василев са и неговите споменни импресии, за които в „Наследство“ очевидно не е останало място. Защото те обемаха по-голямата част от страниците на предишната му книга под наслов „Пощаденото“.

Каквото и да значи това, то струва ми се до голяма степен обясняваше личностната и творческата същност на автора по-добре от всичко останало. Необичайният трагизъм на най-ранните детски спомени, сирашката участ и неволите на бедността, съвсем естествено асоциират с днешния ден на България. Пресъздадени пестеливо, но въздействащо и наистина художествено, те неусетно завладяват читателя, неволно предизвикват горчиви размисли и сълзи на състрадание дори. Майсторски откроеният детайл в логичния ход на повествованието, характерният и на места диалектен изказ, прозренията и изпитаните представи за националната и родовата драма, както и

за социалното неравенство като непреодолима психологическа бариера, превръщат тези лирически фрагменти в своеобразни записи на паметта. Оставят ги врязани в съзнанието и неизличими.

Постепенно към чисто личните преживявания в тях се наслагват и неизбежните въздействия от настъпващите обществени и политически промени, училищните вълнения, навлизането в учителската професия и в журналистиката. А заедно с това и в поезията с първите публикации в хасковската „Народна борба“ и в „Литературен фронт“, първите награди, успехите и разочарованията, приятелствата, партньорите страсти. И не на последно място неизразимата с думи – нито на майчин, нито на официален език – трагедия на населението в Източните Родопи, исторически безкрайна и почти неразрешима.

„Хората пущат корени“ – такова беше заглавието на един от чудесните очерци в окръжния ни вестник, под който бихме се съгласили на драго сърце да се подпишем всички, без да оспорваме авторството на нашия колега и мой заклет приятел Сюлейман Юсуфов“ – пише Петър Василев.

Но това всъщност след време се оказва само онази, желаната от всички родопчани, видимата страна на нещата. Които едва ли са си представяли, а и досега не вярвам да си дават сметка за подмолните драми, които се вихрат около тях и „за които не се предвижда оптимистична развръзка“.

По-нататък Василев продължава: „От едната държава все ще ти подхвърлят, уж тихомълком, че границата лесно може да се отвори, та да си го имаш като едно на ум, а другата е толкова загрижена за тебе, че се престарава и с разни приказки за приобщаване“...

И какво следва тогава? Нищо добро нито за едната, нито за другата страна. Следва Голямата екскурзия и днешните й печални последици!

„Или най-жестоката ирония на съдбата по наше време“, според поета-разказчак. „Да беше гръм, не би разцепил сърцата ни наполовина – щях да възклика съвсем спонтанно още докато продължаваше да се точи прицудливият керван под жестоката жега на юни и юли“ – обобщава той собствената си безпомощност и драматична раздвоеност по онова „време разделно“. Поредно, но дали е последно?

Да оставим сега наистина горчива и уви, толкова актуална до ден-днешен „главоболна тема“. И да се пренесем пак в родното село, в Хухла. Където някогашните спомени възкръсват, възраждат се като съвременни „мистерии“.

И се случва чудото. Не някогашното козарче, а поетът Петър Василев сега е на „шеметната“ трибуна пред своите съселяни. Познати и непознати, живи и мъртви! И пред гостите на Хухла, наобиколили новоизградения параклис на връх „Илинден“. Как да им изложи собствената си „поетична версия“ за всичко каквото е преживял през годините? Как да им разкаже в рими за своята и за тяхната, за „българска орис“. Тъжна и непосилна работа. И все пак, все пак...

Жалко е, че спомените на поета Петър Василев или поне неговите горчиви импресии започват и завършват в Хухла, а не да речем, в Хасково, където той живее вече повече от тридесет години. Но нека да не избръзваме, а да си пожелаем нови срещи с неговото уникално творчество. Нови поетични и споменни версии с горчивия вкус на познанието...

Йордан НАНЧЕВ

Венета АРАХАНГЕЛОВА

* * *

Познах те по диханието - беше ти.
Край мен премина и не ме видя.
Усетих огън, мраз ме вледени.
Ношта ме гълтна и посипа мрак.

По блясъка познах те - беше ти.
Светкавица нозете ми отряза.
Не ме видя. Аз бях откършен вик
и страшно се пропукваше площада.

Познах по силуета - беше ти.
Отнякъде долитаشه Чайковски
и езерото с лебеди покри.
Не езеро с лебеди, а локва.

Познах ти стъпките -
пропадаха в асфалта.
Ревнивата вселена се стопи.
От погледа ти - уморен и жаден
луната гняв и тъмна болка пи.

Сама си тръгнах, чужда в своя град.
Прегазих лудите автомобили.
Заспах. Сънувах глух площад,
дъждовна музика
и пръснати в небето лилии.

* * *

Червената ми рокля пръсна жар
в очите ти. И стана светло, светло.
Небето ти поднесе своя дар -
наметна с плащ реките и моретата.

Огньове се издигнаха. И плам
в арената килим от въглен просна
Гореше цялата вселена. Беше там,
където ветровете се кръстосват.

Със клони настървено те се биха -
червеното ги мами и влуди.
И страшно е, и приказно, и бистро
по роклята ми с рози и звезди.

Те пръскат жар в очите ти смутени.
И тръгваши ти, живота превъзмогнал,
в една обречена на плам корида.
Постилаши червената си рокля.

ЛОЗА

Вдигни за мене чашата си пълна!
Повикай ме, за миг ще долетя.
Във мен лоза божествена покълна
и щедро от ширата си разля.

Изпивай ме, изпивай ме до дъно!
Денят набъбва в облаци от страст.
Във топлите им пазви да потънем
с пиянството на есенен екстаз.

Дори да кипнат в ревност небесата,
да ни разпънат, да ни прокълнат,
изпий до дъно сока на лозата -
молитва, благослов и благодат.

Димитър ГОРСОВ

ЗВЕЗДИ

Снощи влязоха в градината
ми и ми казаха звездите:
“Други тук седяха преди време,
други гласове в росата екнеха и в друг завет
други ни обичаха... Ти кой си?”
Снощи облак затъмни звездите,
плака дъжд и грейна месецът.
И видях аз розите да идват от земята и като девица
да надничат в празнотата на душата ми
с кървящи ириси...
И видях с воали бели да горят божурите,
зърнах обред в кръг магичен - свещ в ръка,
която пали пламъче като победа,
и врати с обкови златни, и атлазени градини,
и девойки с устни-бисер като сън на зрящи миди,
и видях под лаври жезъл на мъже в заветна слава,
битки и беди, и блясък, и дворци, и пустош...
После се втвърди мигът и вътър връхлетя над мене
като гняв на просяк, който безответно
по вратите ми е чукал в слепи нощи...
Нямах сила да избягам, ни да тръгна срещу него; нямах
думи-истини - да скърша упоритата си болка;
нямах даже злост в сърцето - към огледалата
на съновиденията камък да запратя
и на миналото тягостната маска да разбия...
Снощи пих в градината си, пях и плаках.
Стичаха се в нишото сълзите ми,
докато в плача ми като в питане без отговор
небето се разби и аз прозрях:
вярвал съм като слепец в звездата си, а тя
никога за мен не е изгряvala!

ВЯТЪРЪТ

Вятърът се е побъркал -
къса змийски кожи в змийските свърталища,
в бого克ърен здрач върти венци от тръни,
девет планини пресича върху девет кръга адови
и ми дава знак, че съм му брат...
Гоня го, а все не стигам бряг в сухота под него,
викам го, а сладостната слюнка
под небцето ми самия мен услаждва
и е страстно огледало на звездите...
Вятърът не подминава нищо родствено на вятъра -
уж задиря клоните, а дръпните ми свлича,
уж танцува с пепелта, а вae битието ми.
И е морав от скимтенето му залезът.
И от ноктите му е разръфана луната...
Болка и огромен глад е вятърът,
камък е,
и е душа на камъка...
...Седнал съм на този хълм, а всъщност
съм ухото на безкрай,
вслушано какво прокобва вятърът...

СЕНОКОС

Косят ливадите, а там - легенди, колкото за цяло детство.
Разказваха ми ги косачите и дивият мъж в месеца,
докато се издигаше иззад лисичи храсти и заплиташе
празни змийски кожи из нозете си.
...Мъртви са косачите днес. В гроба им
духът на сенокосите, изгърben от къртичини,
ничий спомен не услажда.
Прокудна засуха е стегнала с въпроси гърлото ми... Що да сторя?
Зъл наследник съм на съкрушеното от лути удари! Гладувам като вълк
в опразнена кошара... А изпод ранените гнезда в тревите ме поглежда
дядо ми - ратаят: бели са очите му от черните пътеки на смъртта,
въздух му е кожата... От сто години
е подгънал той нозе под тоя гол хълм - чака
дъждовете, есените, мен - невъзвращенца
от страната на илюзиите, с вино да полея гроба му
и вярата в душата си, и всичко, дето в мъка се е раждало;
да обходя полулага на легендите - (расте ли нещо там,
коситба чака ли?...); да спра след дълъг откос и да му разкажа
в тия глухи времена куршум грози ли ме;
в този път, по който ходя, има ли надежди;
и в кръвта ми - това дяволско котило - още ли е весел нравът му?...
Сенокос е... Спят в пръстта косачите - в съня им
пчела жужи и ръси
с лют прашец и с ментов мирис кръгозорите.

* * *

В тези равнини вече няма вълшебства.
В тези гори клоните не разговарят с корените.
В тези реки рибите не притежават скелетите си...
Аз съм угнетен от мерзост, но за обич не намирам думи.
Аз съм отегчен устата на разъсаното време да запушвам.
Аз не помня за какво живях...

Чувам само как шуми в земята какавидата без рождество.
Чувам как скрибуца по наклонените хълмове на луната щърбавото
колело.
Чувам как под жилите-лозници се съсира в черен грозд кръвта.
И съм сънният пазач на туй, което си е тръгнало отдавна.
И съм подло покаяние пред гилотината хрушяща на водите.
И съм шурото препускане в едно пространство без копита.
Може би се покая в една девствена легенда за Бог
в детските ми сънища.
Може би ще убедя скопиращия суховей да не изгриза slabините ми.
Може би с отровата на старостта си ще отгласна червеите.
Тъй един безкраен пътъл от крайбрежия ме учи на несвършващата
песен на разрухата.
Тъй един разяден кокал от мамонт руши мита
за бъдните цивилизации.
Тъй един развой от нечовешки стойности в сърцето ми
е разпрострял праха на поколенията.
И аз нищ се скитам в тези равнини, лишени от вълшебства.
И изтеглям нишка от сърцето си да свържа клон и корен,
преди бъдната им сухота да съм съзрял.
И по рибя кост гадая защо камъкът, на който спя, плаче с моите сълзи.

Снежана ИВАНОВА

ТАРО. ГРАМАТОЛОГИЯ НА СЯНКАТА

двадесет и два начина да изживееш себе си

Нека този, който търси, да търси докато намери търсеното.
Щом го намери, ще се изуми.
Щом се изуми, ще се възхити.
Когато се възхити, ще се възцари.
Царувайки ще намери покой и накрая ще се отдръпне в себе си.

Проповед на наасените

“Асклепий!
Човекът е най-великото чудо.
Човекът е всички неща.”
Хермес Трисмегист, Асклепий

О. ШУТЬТ

Състояние: несъзнателност
Архетип: Глупакът. Безумният.

Просякът.

Житейска реализация: Начало.

Влизане в живота.

Неопитност. Безответственост.

Девиз: *Аз се появявам и тръгвам.*

на прага на живота
бос и гол
осъмнах сред човешката си лудост
изтрих предродното си потекло
от тялото в което се събудих
след толкова епохи и царства
навярно бил съм принц
или несребренник

не знае никой нищо за това

орисници прокобиха детето
което в моя образ се яви
захвърлило одеждите си звездни

ще бъда утрение
бил съм и преди

сираче край Господнята трапеза

“И от това, което видимо, аз правя и съставям невидимото. Тогава онова, което е скрито, ще се прояви.”

Хермес Трисмегист, Седем глави

1. МАГЬОСНИКЪТ

Състояние: представа
Архетип: Фокусникът. Демиургът.

Алхимикът.

Житейска реализация: Творчество.

Направа. Майсторство.

Девиз: *Аз превръщам илюзията в реалност.*

сирам го в крайчечца на окото си:
свет илюзорен

нетърпеливите водоскоци
гунзите чворове
млечната кръв на луната
забъркала невестата за мъжа си
на младенца зъбчето първо
нежно разкъсало
майчина нянка от сняг по-бяла
човекохищник

божия твар вдън скверно тяло
светът въздиша

сирам го в крайчечца на ума си
както ми скимне го размотавам
надлъж
накъсо

вопли
и химни

“Аз съм това, което е било, което е и което ще бъде. Никой смъртен не е повдигнал
булото ми.”

Надпис от храма в Каус, Химн на Нент

3. ИМПЕРАТРИЦАТА

Състояние: зараждане

Архетип: Великата Майка.

Изида. Кибела.

Житейска реализация: Благоденствие.

Изобилие. Щедрост. Изцеление.

Девиз: *Аз давам и изцелявам.*

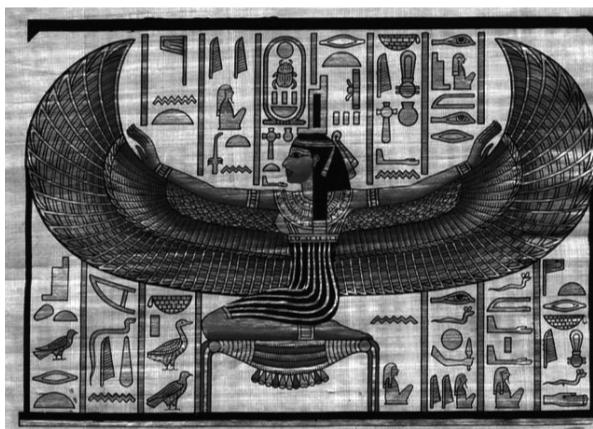
навярно Бог така е пожелал
да бъда майката на всичко живо

под диплите на земния воал
набъбва тялото ми
и разлива всеблага щедрост
мирска светлина

над царството на цветове и форми
люлеят задомените жита
отрочетата ми
и се надспорват

зашо на този свят и сляп и хром
се блъскат във стените си безплатни

зашо щом има на небето дом
човекът се е преродил във пътник

“Аз имам този дар от Мнемозина,
възнят от смъртните.”

*Орфически химн
към Цецилия Секундина*

2. ЖРИЦАТА

Състояние: интуиция
Архетип: Пророчицата. Лилит.

Мнемозина. Махадвина.

Житейска реализация: Провидение.

*Влизане в сферата на несъзнаваното.
Спомени от предишни превъплъщения.*

Девиз: *Аз си спомням себе си.*

ще ме откриеш в девственото минало
притихнала под миглите на зимите
пред седемте живота

щом поемеш
по кръстопътищата ми
безсеменен
човек и звяр ще те антемосат

ще те покаят еретици - косове
ще те покръстват в църквите си прилепи
докато питаш ти ли си
не си ли ти

в тунелите на седемте си смърти
ще пропълзваш
зрящ измежду къртове
ще се въздигнеш
свет спрещу лицето си

- скърбях невинен
станал съм дете

“Аз, Проповедникът, отдаох сърцето си на това да открия и изследвам с мъдрост всички неща, създадени под небето.”

Книга на Еклесиаста

5. ЙЕРОФАНТЬТ

Състояние: съвест

Архетип: Върховният жрец.

Духовният учител. Проповедникът.

Житейска реализация: Нравственост.

Съзнание за добро и зло. Съгласие.

Мисионерство.

Девиз: *Аз уча и умиrottворявам.*

в процепите на съння
възлизам

тяло в тяло

тяло връз тяло

тяло над тяло

тайно свличам първата риза
на покривалото
през втората риза промушвам ръцете
разплитам езика

знае всички човешки наречия
на двувърхото скитане
аз и себе си
главонаказване
ръкопляскане

този живот е първоизбука:
безгласни и съгласни

“Когато мъжът се съедини с жената
в свещен съюз, между тях е Господнята
слава.”

Мойсей Кордоверо

6. ЛЮБОВНИЦИТЕ

Състояние: привличане

Архетип: Адам и Ева. Ианана и Думузи.

Афродита и Адонис. Ян и Ин.

Житейска реализация: Сърден избор.

Сързаност. Съединение на

мъжките и женските елементи.

COMPOSITIO OPPOSITORUM.

Девиз: *Аз съединявам себе си.*

тялото

ридаещо после съблазните

къде трепти

... защото бяха му сърцата
повече от прешлените
очите по-самотни от елен
сред преспите никулденски
бленуващ царствената смърт
офелиите ме сънуват
как летя летя летя
незвана и несребренна...

къде къде къде

... линеят пропастите на нощта
и дъждове изгнани боледуват
лицето му
сестра съм на снежинките
наричам ги
люлея им приспивни песни
разресвам ги
заръчвам им да правят същото
с косите му
летя летя летя
незвана и несребренна...

помилуй Господи душата й
тялото скръбта в цвят ще украси

**Владимир
ШУМЕЛОВ**

„Не ценя особено физическата смелост, а животът ме е научил какво значи истинска смелост:

това е способността да се противостои на присъдата на обкръжението.“

A. дъо Сент-Екзюпери, Ню Йорк,
8.12.1942 г.

Цял живот пушех като комин. Един ден Коси, синът ми, ме светна, че го накарали да пише есе против тютюнопушенето. Онова пущене, което научих от дядо си Димитър (Митьо) от 16-годишна възраст; от онзи комунист-идеалист, добър човек, талантлив писател и добър читател (от него чух за Пшибищевски, Ибсен, Хамсун и за колцина подобни, тогава „нелегално-неизвестни“), пишеше драми, а към края и нонфикшъни; отиде си през 1983-а, когато бях учител в едно балканско село, зимата беше отминал, както и „разпределението“ от университета... После всичко рухна – върнах се в града, който беше същият Брежневско-Живковски град, сив, без работа (за такива като мен) и скучен (но както всеки край, то е и начало на нещо – „дисидентството“). И тогава, и по-късно, без да си бил привлечен като „доносник“ („ченге“; пък и защо?), си се чувствал измамно добре, една „класа“ над другите, а това те е довело до също така измамното усещане, че „властва“ е по-добра от парите. Въсъщност и аз, и дядо Димитър бяхме нещо като „дисиденти“ (той наистина беше чукал камъни в една каменоломна някъде до Търново през 50-те) – всеки по свой начин, защото това е начин на мислене.

Някъде тогава помислих, че съм се на-
чел и напил, че съм доста-
тъчно добър. Но не бях. Трябаше да минат още десетина години...

През 80-те се научих да пиша, донякъде добре, защото четях доста. Още тогава бях задраснал комунизма, приемах го като антиутопия (от такъв порядък е и един от първите ми публикувани разкази във втория сборник „Между Бекет и Аз“ – „Като приказка“; сборникът имаше леко „антиутопичен“ и експериментален, „постмодерен“ характер).

Там откровено се появяват и мотиви за самоубийството. (В скоби – в началото на новия век участвах с доклад в конференцията и сборника за Петя Дубарова в Бургас, издаден от „Жанет 45“ през 2002 г. – „Творчеството на Петя Дубарова – във и извън социалната определеност“, в който правех паралел между нея и Веселин Андреев – sic.).

Според проф. Сергей Герджиков трябва да има поне 3 типа смъртен опит:

1. Смърт при равновесие. 2. Смърт при пробив навън. 3. Опит при пробив навътре.

Те се откриват в следните човешки състояния:

– Сънуване (блуждаене или насочване на сънищата);

– Смъртно рискуване (съзнателно въвличане в смъртно опасно действие);

– Умиране (съзнание за предсмъртност – нагласа за самоубийство, очакване на екзекуция, смъртоносно боледуване, катастрофа, клинична смърт).

К РАЙ

Последните две могат да се прелеят едно в друго, те са върховни форми на смъртния опит и върховни значения, които ни приближават до истината на живота повече от всичко на тая земя.

Моят избор е бил винаги един – да открия тайната на писането, когато съм нахранен и доволен от живота, който живея. The True Secret of Writing. Когато пиша, винаги чета добра книга. Понякога няколко добри книги. Спомням си Реймон Къно и неговата „Упражнения по стил“ (1947; многократно издавана на български), един от многото, които беше чукала Айрис Мърдок, но всички започвахме от уроците на Папа. Уроци, които завършваха в изчерпването, black ass, клиниката „Мей“ и suiside. Причините? Физически проблеми, но въсъщност оставяне и липса на късмет, както и такива от психологическо естество – натрапчиви идеи, самозаблуди, параноичен страх от бедност и преследване, дълбока депресия, невъзможност за работа и под.

Така или иначе в крайна сметка Хемингуей влиза в болницата „Сейнт Мери“ към клиниката „Мей“ в Рочестър, Миннесота, което определено е грешка. Там е подложен на електроконвулсна терапия (през декември 1960 г. му правят между 11 и 15 електрошока; нека отбележим, че на подобна терапия са подлагани Лоуел, Антонен Арто, Силвия Плат...). През януари 1961 г. Хемингуей излиза от „Мей“ и се връща със самолет в Кечъм, Айдахо. През февруари трябва да напише адрес до президента Кенеди от няколко изречения, което му отнема цяла седмица. Лойд Арнолд казва по повод трагедията: „Той не можеше да пише повече, той беше свършен“. През пролетта на 1961 г. влиза повторно в „Мей“ и е подложен на още 10 електрошока. Два дни след завръщането си от втория престой в клиниката Хемингуей, на 2 юли, се самоубива с любимата си пушка. През същата година той си задава въпроса: „Какво го интересува един мъж?“ И отговаря: „Да работи добре. Да яде и пие с приятелите си. Да се наслаждава в леглото. Аз нямам нито едно от тези неща“.

Но краят идва неизбежно по различни пътища, дори сами не разбираме кога. Като при Кнулп на Херман Хесе („Кнулп“ излиза на български в сборната му книга „Демиан“, „Народна култура“, 1987, пр. Недялка Попова). Третата от „Три истории за Кнулп“ се нарича „Краят“. Скитничеството на Кнулп в търсение на свободата (но и бягство) завърши неизменно като завръщане – в родния край, към себе си и младостта, детството. И това завръщане е сбогуване с всичко, което е заседнало като първи спомени от живота, включително и любовта, защото това е най-трайната човешка памет; всичко по-късно изглежда малко и незначително, „докато пълните с тайнственост времена на детството бяха придобили нов блъсък и вълшебство“

И все пак Кнулп е болен, през прага на смъртта е. Обикаля в родното градче и търси предишните хора и подробности, но всичко се е променило, дори първата му любов е мъртва, и тогава се пречупва, вече не му жал, че ще се прости с живота си. Продължава да странства около градчето, докато попада на Господ. Кнулп говори с Бога, а въсъщност се прощава с живота си. „Виждаш ли – продължи бог, – не бих могъл да те приема друг, освен такъв, какъвто си.“ И Кнулп приема Края. В смирене.

Когато останеш сам. Насаме. Без никой.

Тогава, между другото, в самотата си мислиш за майка си и баща си. В началото, между другото. После по-натрапчиво. Знаеш, че ги няма отдавна. Мъчиш се да не си представяш, но те връхлитат. Разсейваш последните им мигове с по-ранни спомени, по-безопасно. Но и те те измъчват. Всичко около тях те измъчва. Защото си виновен. Такъв се чувствам. Такъв си. И знаеш, че до смъртта си – последен от веригата – ще е така.

Понякога се чувствам празен като гроб преди погребение, както пише Имант Зиденонис в една от епифаниите си. Дори по-зле. Наистина не съм разочарован. Но съм много уморен, тъжен и угнетен. И изолиран. Трудно е да живееш сред тая нищета. Всичко е толкова грозно и посредствено и нищо не вдъхва бодрост. И особено трудно е да пишеш сред този нездравословен климат, когато си обезверен. Нужна ми е смелост (не „физическа“), за да „противостоя на присъдата на обкръжението“...

„Съществува – казва Калин Янакиев, – в глобален план съществува усещане за изчерпване на историята. Не в смисъл, че тя е катастрофирала, а в смисъл, че сме разочаровани от всички „проекти“, от „осъществяването“ на човечеството изобщо. Имаме чувството, че оттук-нататък животът ще продължава „и така нататък“. Какви са последиците за антропологията от това особено „историческо униние“? А за литературата?

Всички сме пропити от усещането за Края – като място, предел, където нещо свършва и започва друго; като финален период от време на протичане на нещо; като усещане за умора от историята, за изчерпване; но и смърт, свършек, развръзка. The End е велико парче от едноименния албум на „The Doors“ от началото на 1967 г. С тази 12-минутна песен Джим Морисън се прощава, обикновено на финала на своите концерти. В нея има убиец, Едипов комплекс и всякакви отчаяни и шокиращи работи, но за Джим тя е „сбогом на детството“. Тази песен звучи и в „Апокалипсис сега“ на Франсис Форд Копола, а кавърът на Кърт Кобейн от „Nirvana“ е също толкова потресаващ. Както апокалиптичният финал на „Забриски поинт“ с психеделията на „Pink Floyd“, както много други, за които Краят е нещо важно.

Все пак мисля, че продуктивното за писателя не е точно онова неясно усещане за Края, а емоцията, наречена тъга.

Има нещо, което пречупва човек. Добре е, от време-навреме да има неща, които те пречупват. Писателят непременно трябва да бъде пречупван (не става дума за проловото A man can be destroyed but not defeated. – „Човек може да бъде унищожен, но не и победен“ на Хемингуей, което като едно добле дично можеш да четеш отзад-напред и обратно и все да е вярно). Може би за загубата, за ползата от победата, за онова време между загубата и победата, за куражка и отстъплението, за причините на успеха, за това кои са успявящите, родените за успеха и победата, и кои са пренебрегните, неудачниците, за падението и гения... Или самотата в крайна сметка?

И все пак понякога човек рухва – смърт на близък, раздяла, нещастна любов... Не просто те пречупва, разкъртива те, разкъсва... Въртиш се из двойнствен свят интровертно, свършен си. Връщаш се въкъщи, изкъпваш се, хапваш набързо и пийваш, без да дoglедаш поредния сериал, после лягаш (искаш да спиш, непрекъснато;

понякога лягаш до сина си, прегръща го, като изкупление), дори не мислиш за жената до себе си, която те мисли и вероятно се е побъркала от любов...

Или изпадаш в депресия, а причините дявол знае какви са – лична трагедия или резултат от начина на живот. Смяташ, че светът е абсурден. („Абсурдът се ражда в това съпоставяне между човешкия порив и безсмисленото мълчание на света“, пише Камю.) Че някаква гилотина е надвиснала над теб. През 1957 г. Албер Камю получава Нобелова награда за литература за есето си „Размишления за гилотината“ („Réflexions Sur la Guillotine“), което е пледоария срещу смъртното наказание. Началото му напомня много на „Хладнокръвно“ на Капоти – изтребено е семейство фермери, в единия случай малко преди Войната от 1914 г., в Алжир, а във втория през 1959 г. в Канзас. И въпросите: защо ставаме престъпници, убийци, защо убийците се пречупват, кое ги пречупва? Кое обръква живота на един човек? А на един автор? „Никога няма да разберете какво ми причини „Хладнокръвно“. Разкъса ме до мозъка на костите. За малко да ме убие. Дори си мисля, че уби част от мен“, казва Труман Капоти.

Дори когато рухваши, животът и писането ти се профанизират, но ти не забелязваш. Мислиш за писане. Заглавия: А сега какво? (това, докато по TV епископът на силите, нападащи заетото от албигойците Безие, казва: „За по-сигурно да избиям всичките. После Господ ще разпознае своите.“). Или четеш: „Евреите винаги твърдят взаимно изключващи се неща, те са лъжци по природа. Но ако публикуват обемист документ на много страници, хората няма да го прочетят на един дъх. Трябва да се стремим да предизвикаме поредни пристъпи на отвращение, а когато някой се възмути от някое твърдение, прочетено днес, на следващия ден няма да си спомня твърдението, възмутило го на предния ден.“ – еврейщини от У. Еко (в „Пражкото гробище“, „Бард“, С., 2012, с. 467). Мислиш в българска стилистика или в стилистиката на сайтовете за запознанства и контакти и тем подобни интернетщини, които имитират споделяне на самотата...

И докато пиша и мисля, пуша. Но не като в САЩ (レス. Европа и къде ли не). Еврейщини. Според Памук западните не се плашат от дима или болестите, които носи пущенето ти, а избягват теб и цигарата ти, защото тя демонстрира, че идеш от място, което се характеризира с безволие, безкултурен и неподреден живот, че бягаш от миналото си, което звучи като кошмар за тях; те бягат от неуспеха...

Но не можеш да избягаш от себе си.
Рухваши.

21-ви век би могъл да смени интроспекцията на 20-тото столетие с аутроспекцията (и нейния предел – емпатията; Владимир Сабоурин в „Свещенотрезвото“ говори за един „аутроспективен поглед“ – „поглед навън вътре в интериорното пространство“).

Но кои в този случай да бъдат нашите източници на вдъхновения? И ще може ли съпреживяването да реши проблемите на човечеството (както смята философът Роман Кръзнаич)?

Мисля, че още сме разкочани на междудата между два века, две менталности. Пътуваме в тунел без светлини.

The End. This is the end...

Катя КРЕМЗЕР**МЪЛЧАНИЕ**

Да помълчим,
да помълчим,
до втръсване.
Накрая, ще сме само тишина.
Опънали сме струните до скъсване –
до там е оцеляла любовта.
Мелодията, толкова обичана,
накъсано и жалко ще замре,
а думите, с любов и страст изричани,
ще мине някой да ги помете...
Каква съдба очаква тази приказка,
започнала със обич в песента?
Едва ли с черно е била орисана
да не дочака даже пролетта...
Защо, любов, от тебе се отричаме,
нимаме срещаш всеки ден и час?
На времето съдбата ти обличаме.
Това ли е наградата за нас?

ПРОСТИ, ЧЕ ТЕ ОБИЧАХ

Прости, прости, че бях така добра.
Не трябваше да съм – сега го зная.
Не трябваше да съм щастлива и сама,
за мигове със теб да мечтая.
Прости, че просто вярвала съм в теб,
със чистата си детска доверчивост.
Че те рисувах влюбено с копнеж,
с очите на любов, безкрайно жива.
Не знаех, твърде късно го разбрах,
че в трескавото време да обичаш,
е чисто-просто смъртен гръх –
прости, прости, че те обичах.
Съвсем забравих, че светът е друг,
заробен от съмнения и грешки,
че няма нищо свято, че е груб,
че няма място за любов човешка.
Прости, каква е моята вина –
че съм различна, може би и грешна?
Че още вярвам в дух и светлина
и не съвпадам с образите днешни?
Прости, че го запазя за урок –
сърцето помни тъжните си грешки.
Не ме търси във днешния живот –
далече съм, но още имам нещо...

ЛЮБОВ ПО ЗДРАЧ

Любов по здрав, с цвета на залез,
студено вино във леда...
Такъв те искам, неподправен,
потаен и необуздан...
Цветя ухаят в полумрака,
така ли е или парфюм,
обсебил въздуха ти сякаш,
оставил те без дъх, без ум...
Часовник в сенките се вглежда,
отмерва времето за нас,
погубва всяка надежда
и вкарва любовта под час...
Не го търси, не го поглеждай,
във полумрак светът трепти,
две сенки в приказни одежди,
събрали залез и мечти...
Целувам топло тишината,
край теб, притворила очи
и не заспивай, не заспивай,
във щастие, да помълчим...

ГАРА ЗА ДВАМА

Навсякъде е светът ти подреден,
А моят – приказно разхърълян.
Аз нямам и един еднакъв ден,
(и как изобщо с теб се съднахме?)
Усетила друг полъх в утринта,
пътеката ще трябва да изправя.
С целувка да се срещнем под дъждъ,
към мене ти се отклоняваш.
Пресечна точка – спирката „Любов“,
за нас, като че ли обезлюдена...
В прегръдка разтопили вечен зов,
далеч от разума и времето...
Политат бясно влакове в мъгли,
отново безусловно ни отнасят,
да продължим към своите съдиби,
притиснали в ръка частица блясък...

ПРАГА - ПРЕДКОЛЕДНА И ВЪЛШЕБНА

Прага не е Градът на Стоте, а на Столиците кули и кулички. Не е само Златна Прага, а Блестяща и Кристална Коледна Столица. Не е град само на Миналото, а на Настоящето и Бъдещето.

Тук няма значение какъв език говориш – веднага ти отговарят така, че разбираш всичко – и млади, и стари – цивилизацията се е смесила – чуваш японски, руски, китайски, полски, български, френски, италиански, испански, английски и всякакви други езици, но не се чувстваш изолиран, а и ти проговоряш всички езици, които някога си чувал. Няма да брои колко българи срещнахме в Прага – продават сувенири, работят каквото намерят, удоволствие беше да чуем родна реч в шарената тълпа.

Навсякъде има отворени кафенета, ресторани, пивници, кръчми, бираии, сладкарници... Отделно са коледните базари, разположени на всяко по-голямо площадче или широко място между улиците. На тях, на всеки безистен или малко павилионче до пешеходната зона предлагат грязно вино – една чаша за около 2 евро. Огромни свински бутове се въртят на шиш над жарта, а около кръгли нажежени тръби се пече навито козуначено руло – тртло. Медовина – тукашно леко алкохолно питие – и всякакви други кулинарни изкушения се предлагат, а туристите само трябва да се бърнат в джоба...

За настроението какво да говорим – веднага се повишива от коледните мелодии, които звучат навсякъде, от песните на уличните музиканти и от музикалните магазинчета, които пускат класическа музика. А на Карловия мост един музикант на средна възраст беше съbral огромна тълпа туристи с таланта си да свирят на ... чаши. Потапяше пръстите в топла вода и ги плъзгаше по ръбовете на двайсетина винени чаши с различна форма, полупълни с вода. Звучеше приказна мелодия като зъвучета на елфи...

Къщите в Прага са цветни, всяка е с различен цвят и ефектът е възхитителен

Св. св. Кирил и Методий

9 юли, 5 часа и 31 минути. Намерихме лесно там скулптурата на Св. св. Кирил и Методий. А часовниковата кула Орлой, построена на главния площад през 15 век и реставрирана многократно през годините, има три компонента - астрономически часовник, показващ движението на Слънцето, планетите и зодиите, календар на месеците и най-отгоре – “разходката на дванадесетте апостоли”. На всеки кръгъл час, часовникът сякаш оживява. (Както е и в Стара Загора на сградата на Кукления театър). Фигурите в двете прозорчета преминават една след друга, а няколко скулптури под тях също се раздвижват. Един скелет с камбанка отмерва отреденото ни време на фона на зъвнилива мелодия.

Пред музея на Франци Кафка

на брега на реката, с книжарницата, където има стотици издания на писателя на всякакви езици, с реклами на пана, със оригиналния фонтан на двора. Виждаш в цял ръст две човешки фигури, които автоматично се извъртят един срещу друг и както Брюкселското “никаещо момченце” пълнят езерцето под краката си. Всичко в стил “Кафка” и за Кафка...

Вацлавският площад, над който доминира внушителната сграда на Националния музей и конната статуя на покровителя на страната Свети Вацлав (907-935), и който наричат “Пражки Шан-з-Елизе”, е свято място за чехите, които се стичат тук спонтанно в решаващи моменти в историята си. Точно тук избухват сраженията със съветските танкове през 1968 г. и мирните демонстрации по време на Нежната революция, сложила край на комунистическия режим

през 1989 г.

Метрото е открито през 1974 година и има три линии, които се кръстосват в централната част, обозначени с цветове – червена, зелена и жълта линия. Има бързи трамваи, автобуси и много скъпи таксита. Тук най-дребната монета е от 1 крона = 7 стотинки. Минералната вода е 10 крони, но пък заплатите тук са два пъти по-големи. Минималната е 332 евро.

Струва си да се разходиш и до „Танцуващата къща“ - офисно здание в Прага в стил деконструктивизъм, състоящо се от две цилиндрични кули: нормална и деструктивна. „Танцуващата къща“ е архитектурна метафора на танцуваща двойка, и на шага е наричана „Джинджър и Фред“, в чест на великите танцьори. Къщата е разположена на крайбрежната улица. Автори на проекта са хърватският архитект Владо Милунич и канадският архитект Франк Гери. Завършена е през 1996 г. На покрива се намира френският ресторант „La Perle de Prague“.

Трябва да се посети задължително и „У калиха“ - Кръчмата на Швейк. Тук е запазена атмосферата от времето, когато Ярослав Хашек си е пил бирата с приятели. А Кафе-клуб „Славия“ е наскоро ремонтиран в стила на онова време, когато редовно го е посещавал и тук е писал книгата си за Бай Гано гениалният Алеко Константинов. Запазена атмосфера, в стила на 20-те и 30-те години на миналия век виждаме в десетките бираии... И не само там. Но градът върви и се развива с нови архитектурни тенденции, макар и в крайните квартали. Защото животът продължава и Прага-предколедна го доказва и в наши дни.

В ЦАРСТВОТО НА ВОДНОЦВЕТОВИТЕ ОРКЕСТРАЦИИ

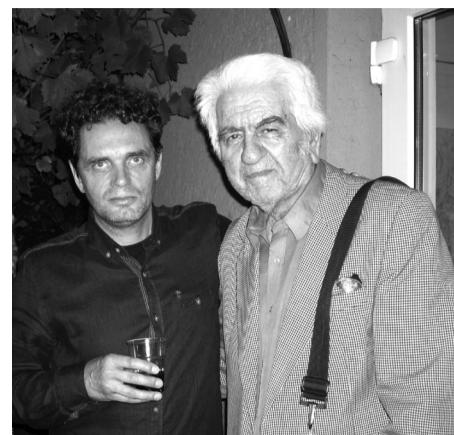
Няма съмнение, че Любен ГЕНОВ е сред най-известните съвременни живописци у нас и в чуждия свят. Неговата най-нова изложба „Водни хроники“ в софийската галерия „Артур“ отразява творческото развитие на художника и неговия стил, обагрен с отдавнашен афинитет към реализма, а в по-късно време и с тежнение към абстракционизма, към симбиозата от импресионизъм и сюрреализъм. Привлечен още от детство към тревожния дух на водните пространства със зараждащо се в тях напрежение на нестихваща буря, художникът превръща водата от реки, езера и блата в основен тематичен обект. Насища я с философското внушение на основен катализатор на реалното съществуване, но и на разтлението на потопения в нея флористичен свят.

Постепенното освобождаване на Любен Генов от буквалното възприемане на природата, от непосредствената ѝ достъпност като хронологично кръговратен ред и сетивен опит се провокира и от ограничението за вникване във всички тайни на природата. Това изпълва със смисъл сътворяването на нови, измислени от фантазията светове, опознаването на които се свежда до вникването в художественото майсторство на твореца.

Във все по-засиления през годините стремеж на Любен Генов към художествено преосмисляне на живота изблихват незаличимите спомени от общуването му през детските години с голямата граница река Дунав до родния град Оряхово. Споменът ражда нови смислово-образни решения, озвучени от мелодичните звуци

Любен ГЕНОВ и Кирил ПОПОВ

на реката, насищени с искряща светлина и енергия. И все така чужд на сътворяването на остро социални визии художникът успява да внуши на зрителя своето отношение към изобразеното, даже и ако то не инспирира отношение към образци от световната класика; ако изобразеното не представлява строго премерена композиция и доминира не материалният, а образният характер на произведението.

У препълнилите галерията талантливи художници, гениални екцентрици и просто любопитни посетители усещането за лирическа абстракция идва от хармоничната или контрастна колоритност на картините, от въздействието на цвета като светлинна насиленост и вибрации от бяло („Водни следи“); от външението за разгърната цветна драперия („Буйна вода“). Авторското гледище за цвета е като за вътрешна присъщо качество на импресионистично изразената форма във всички възможни аспекти, в това число и като начин да се редуцира схематичното деление на линия, сянка и цвет в картините „Дъждовно“, „Изплуване“, „Потъване“...

Под въздействие на своето вродено или инстинктивно чувство художникът насища с различна плътност цветовете, най-често в изрусен прозирен вариант („Прилив“, „Безбрежно“). В тези платна всеки отделен цвет заема по волята на художника точното си място в повърхността или в дълбоchina, озвучава различно пространствените и пластични отношения, елиминира опасността от декоративни волности.

Изложбата „Водни хроники“ показва способността на Любен Генов да идентифицира цвет и форма; да съчетава светли и тъмни петна чрез употреба на различни

по степен светло и тъмно и с изменения в самия цвят. Този художник е възприел за свое съхващането на Леонардо да Винчи, че преди да премине в пълно отсъствие на светлина, сянката е само вид осветление от слаб източник. А в случая поетичната радост и възхищението от запазения спомен за красотата и мъдростта на водните вълнения маркират точката на сближение на картините от „Водни хроники“ с творчеството на безсъмъртни творци.

В новите платна на Любен Генов и най-трудно доловимите отклонения от основния цвят са достатъчни художникът да постигне нови многозвучни цветови оркестрации. Спомага за това и внезапното прекъсване на контрастите от родствени цветове – червено, розово, виолетово. Най-често водната повърхност е в еднородна тоналност, а флоралните петна са обагрени в меланхолично виолетово („Импровизация“ I, II). Срещат се и по-изненадващи

водните пространства време диша носталгията по безгреховното невинно детство, а животът продължава като сиво-сръбрист бряг на илюзията и надеждата.

Огромно е удоволствието ми да усещам картините от експозицията „Водни хроники“ облъхнати от аурата на европейски творец, способен да покори и най-престижни арт сцени по света. Приказна среща със съновидения в оцветена светлина и сенки, одухотворена от церемониалното спокойствие и развлънваност на големия художник.

Познавам този творец повече от десетилетие, съпреживявам неговото изкуство с храмово мълчание и погледи на съгласие и вдъхновено възхищение от способността да надари безплътната сянка с усещане за осезаемо съприкосновение и облъхване с доброта и наслада. И заедно с опитите да вникна в преобразяващата мощ на художника чрез неговото живо изкуство, се убеждавам, че това може да се постигне и по понятието път, външен от собствения опит на твореца. Този познавателен аспект на арт възчувстване, на сближаване граничната линия на живопис и поезия в изкуството на Любен Генов се отнася до предмета на подражанието и на формата на въздействие. И дава право на зрителя за по-дръзки сравнения и аналогии на картините от „Водни хроники“ с китайското и японското изкуство Хабоку или разплъкан туш.

А доколкото Любен Генов изобразява и осезаеми обекти и действия, чувства и настроения, инсайт или извлечени от подсъзнанието реминисцентни образи, това разширява възможностите критичните истини да се обосновават и с помощта на философията и психологията. А по този по-евристичен път да се навлиза с по-силна светлина в специфичните за твореца взаимодействия на форма и съдържание, да се усети по-задълбочено мястото на свободното въображение не само в процеса на сътворяването на картината, а и на нейното възприемане от зрителя.

Средно възрастовата зрялост на Любен Генов превръща „Водни хроники“ не в завършващ акорд в неговото творчество, а в отправна точка към нови върхове във Вселената на изкуството.

Кирил ПОПОВ

съчетания от черно и червено като отражение от възкресен празначен спомен за детска среща с друг вид изкуство.

Да превърне реалните форми в абстрактни както с помощта на неестествено оцветени водни обеми, така и на базата на тяхното поетично осмисляне, не представлява трудност за Любен Генов. Художникът се вслушва в гласа на душата си, в нея рефлектират с постоянна сила незабравими спомени и той осъзнава себе си като воден дух в картината „Автопортрет“. Изпълва своите „Водни хроники“ с усещане за интимност и монументалност, за делничност и извисеност, конкретност и виртуалност, а почеркът му си остава синтетичен и кинестезичен, симбиоза от минало и сегашно... В запазеното във

ИЛКО МИНЕВ И ЕДНА СТОГОДИШНИНА

Също като Бразилия (португалски кораби, водени от Педро Алвареш Кабрал, пускат котва до нейни брегове на **21.4.1500**) българо-бразилските литературни отношения имат точна рождена дата: **17 април 1915**. На последната дата „Карета“ („Гризаса“), прочуто хумористично списание, отпечатва в Рио де Жанейро разказа „Дружество „Въздържание“, взет от Александър „Бай Ганю“. (Кой е извършил превода и дали е работил с първообраза не знаем, или през коя език е минал.)

Изхождайки от тоя хартиен факт, годината 2015-а оказва се неочеквано знаменателна: един век българо-бразилски литературни вземодавания. Тя протича белязана с редица прояви, че да заеме подобаващо и място в нашето културно общуване с инородности. Вестник „Словото днес“ помести в брой 1/8.1.2015 статията „Сто години българо-бразилски литературни отношения“ от Румен Стоянов. Излезе, пак в София, стихосбирката „Впечатления“, двуезична, авторката Вера Лопес работи в бразилското посолство, предговор „За втори път“ на Р. Стоянов. Тя е събрала

вен „Гладна кокошка (аз) просо сънува“. Ако тукашните българи не милят за сънародниците ни, които животът е разпилял по шара земен, то кой? Още повече щом те с дела - като Илко Минев - милят за любезното отечество?

Румен СТОЯНОВ

**Кристина
БОЖАНОВА**

МОЛЕБЕН ЗА ДЪЖД

Не съм суеверна.
От седмици суша е.
Преглеждам прогнозите –
и „Синоптик“, и „ДалиВали“,
но вчера вероятно

съм предозирала дозите –
на слънце стояла съм повечко, нали?

Реших да направя магия невинна –
разтворих ръце към небето,
прошепнах:
„Молебен за дъжд! Молебен за дъжд!“

И ето че днес се изсипа пороят...

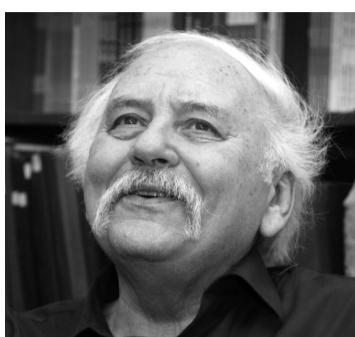
И паднаха температурите.

Изведнък!

Дори си повярвах, че аз съм причината...

Зашо ли сега съм готова да викам
природните сили от всякъде,
и да обещавам на хората,
че мога да променя съдбата им...

IN MEMORIAM

Писателят Йордан ПОПОВ, заместник-главен редактор на сатиричния в. "Стършел", почина на 74 години.

Йордан Попов е роден на 5 април 1941 година в София, завършил българска филология в Софийския университет. Той е автор на над 30 романа, повести, новели, сборници с хумористични разкази и фейлетони, както и на текстове за театър. Работи в "Стършел" от 1968 г., като е бил и главен редактор на изданието в периода 1990-1996 г.

Произведения на Йордан Попов са превеждани на различни езици, а филмът по негов сценарий "Спир, огледай се, ослушай се" е носител на наградата "Златната Нике" от кинофестиваля в Солун. Той бе почетен председател на Сдружението на балканските сатирици и заместник-председател на Сдружението на българските писатели. През 2005 г. е удостоен с Национална литературна награда за хumor и сатира "Райко Алексиев", връчвана от община Пазарджик.

Йордан ПОПОВ

ПОБЕДАТА В СПОРА

Животът ми лека-полека се превръща в безкрайен наниз от безсмислени спорове, които водят с близки приятели и непознати в изключително неподходящи за спор места като коридора на поликлиниката, горните клони на ореха, дъното на варницата, влака за Видин или склада за гориво-смазочни масла в Дупница. В какви ли спорове не съм влизал - като се почне от рационалното хранене на бебетата, мине се през конфликта Толстой - Шекспир, навлезе се в спонтанните абортни при овцете, та се стигне до яйцата на костенурката и нисколихвените кредити. Споря с жарап, но все по-трудно и по-трудно убеждавам някого в нещо.

Един ден аз усетих, че се нуждая от някаква категорична победа в спора, която да поведигне духа и самочувствието ми. Слава богу, такъв случай скоро ми се предостави. В бюфета на община "Младост" влязох в лют спор със запасния генерал Андреев по въпроса какви изгоди или несгоди носи превъръжаването на армията. То се знае, генералът искаше оръжие за превъръжаване, докато аз бях на противното мнение. Спорът се разгорещи, всички в кафенето станаха слушатели и генерал Андреев зачерви гребена и ме кълвна:

- Попов, ти си абсолютен дилетант. Аз изброях десетки видове оръжие, а ти не даде един конкретен пример срещу превъръжаването.

- Ще дам пример - спокойно отбълснах атаката аз. - През хиляда деветстотин и шейсета година бях въоръжен с карабина "Манлихер" с нож. Чудесна карабина. Следващата година ни превъръжиха с автомати "Шпагин". Изкараха ни на маневри по чукарите на Сливница, без хляб, само с рибни консерви в сухарната торба. Наложи се да отворим консервите, а нямахме вече ножка на любимата карабина и псувахме автоматите "Шпагин". Тогава още узряхме за мисълта, че всяко превъръжаване може да ни остави гладни.

Кибиците изразиха шумно одобрението си на моя аргумент, а генералът се оттегли посрамен от полето на спора - единственото поле, на което се бе сражавал някога.

Пламен АНАКИЕВ

ПОЛИТОЛОЗИ

Уж смели са, бойки – ама че то досущ като политиците, да не изплюят камъчето, платено си чешат езиците.

1.11.2015 г.

ПЪЛНО КАСКО

Трактор в бронирана лимузина, жив, цял след невзривена граната, прави се на ударен за трима: друг бил мишена на атентата.

ВЪПРЕКИ РИФОРМАТОРИТЕ

Провали се тежко реформата и в сигурността. Там пак респектира не личността, а униформата.

СЛЕД ТРИУМФА НА ГЕРБ

Уж всичко у нас тече по вода, но държавата съвсем не е на себе си, щом най-големите безредици създават вече

служителите на реда.

ТВОРЧЕСКО ГАЙЛЕ

И пред малкия писач стои огромна драма: Как от всяка римушка да изкове епиграма.

АПОСТРОФ

Римушка –
но... мушка!

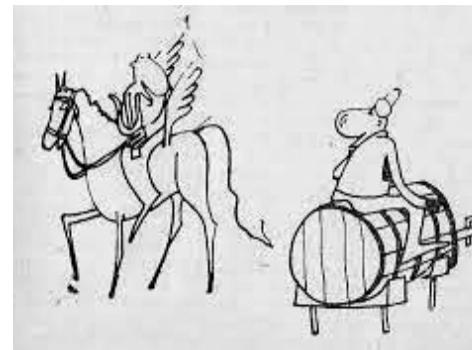
ТОВА Е ПОЛОЖЕНИЕТО

В нашия разбитан живот, част от модерния свят, лудостта пак зове:

Дошли на власт с купен вот
щели да изкоренят
купуването на гласове.

УТЕШИТЕЛНО
(По Калфин)

И да срещнеш жена си
в публичен дом,
не казвай „еба си!”,
отмини мълчешком.
Не потъвай във мрак,
не ѝ хващай гарез...
И това е все пак
социален адрес!

ВСЕ НЕ ВЪРВИ

Бием ли, бие самара –
способът стар е.
Но под самара
няма вече магаре.

ДЕТСКА ЕВРОВИЗИЯ

Отново венец от песен жива –
за България, която си... отива.

* * *
СЪВЕТ В КРИЗАТА
от Алексей Верижния:
Опре ли до ризата,
свали я от близкия!

РЕФОРМАЦИОННА ОБЯВА

Сред обновената ни
правобранна система,
гдето вече лабаво нема,
търсят се само прокурор,
съдия и затвор
за... съдия и прокурор.

МАЛКА РАЗЛИКА

Писането на епиграми
май не е голям гръх,
стига те, а не авторът им,
да предизвикват смях.

ВЕДНЪЖ В ЖИВОТА

И кроткото агне
излиза от кожата си.
С помощта на... касапина.

ЖАЛОСТ РЕХАВА

Какво ли чува косата
от воплите на тревата?

НОВА НАДЕЖДА

Триумф постигнаха демонстрантите –
тиранът си смени тираните.

Методи ДЖОНЕВ

ДОЗА

Сложих малко в многото –
да му дойде в повече.

КАРУЧКАТА МИ - жадна за коне
и до сега неволята подканя
ела и подкови късмета ми.

НАЧИН ВСЕ ЩЕ СЕ НАМЕРИ -
ако се допитам до Данте
и се доверя на Салиери.

ДОБРЕ СЪМ, ЩЕ МИ МИНЕ

Аз съм толкова, ама толкова лош, че
това ме държи сутринта до осем.
Съм по-лот от бърснарското ножче,
което от свитото гърло на косъм е.

После,
благ и усмихнат през парадния вход
на живота минавам.

На днешния ми неслучаен живот.

СТОЯ

в провинцията и безответно знам,
че това е главна територия
и за щастие не е никаква столица.

СПРЕЛИЯТ ЧАСОВНИК

Най-после - във властта на времето,
в безмилостния му капан най-сетне.

ДА СЕ РАЗОТИДЕМ

малко тягостно малко неловко
ала какви нетърпеливи пътеки
пред всеки

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ
тел: 042/649-110 , 042/980-088, GSM 0888790135

Зам.главен редактор: Красимира БОЖАНОВА

Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ

Издател: НЧ "Даскал Петър Иванов"

e-mail: lit_glas@abv.bg

Интернет страница: literaturenglas.com

IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF

УниКредит Булбанк Стара Загора

Печат: "ЛИТЕРА ПРИНТ" АД - Стара Загора

*Не се връщат и не се редактират материали!
Аbonament - само в редакцията*

90 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ЛАСЛО НАГИ

ГОНИТВА

На кон в равнината с води придошли полетях.
Сърцето ме гонеше, коня подгоних без страх.

И падаха около мене чаршафи от пяна:
би рекъл човек, че са сняг сред полята останал.

Препусках тревожно, но силите в моята гръд,
уви, не успяха коравата плът да сломят.

Играчка бе тая вода засияла и дива,
но и небесата не искаха да ме дарят

с прекрасния поглед на моята изгора красива.

Прев. Атанас Далчев, Александър Муратов

КОЙ ЛЮБОВТА ЩЕ ПРЕНЕСЕ

Когато аз изчезна сред тревите
кого с концерти ще тешат щурците?
Кой с дъх ще стопли скрежа по листата,
кой сам ще се разпъне над дъгата?
Кой милвал би бедрата на скалите,
дордете станат рохка пръст в браздите?
Кой галил би къдиците развени,
в зида наболи, тупкащите вени?
Кой тук от злостни хули, след кошмара,
ще вдигне храм на рухналата вяра?
Щом аз изчезна - в рая или ада -
кой вместо мен ще стряска лешояда?
И - взел я в зъби - кой във вечността
ще пренесе през Лета любовта?

Прев. Кирил Кадийски

Томаш МЕЛЦАРЕК

Роден на 26.09.1974 г. в гр. Шчечинек, Полша. Поет, преводач, журналист на свободна практика. Член е на Съюза на полските писатели в чужбина. От 8 години живее и работи със съпругата си в Лондон. Активен участник в дейността на Лондонската артистична група КамПе. Публикувал е свои творби в редица периодични издания в Полша, Великобритания, САЩ, Словакия и България (сп. „Знаци“, „Варна и алманаха „Духовност без граници“, Пловдив). Негови стихотворения са преведени на английски, белоруски, български, немски, руски и словашки. Лауреат е на няколко национални поетически конкурса. През 2015 г. книгата му „Присъствие“ (двуезична – на полски и на англ. език) спечела полската национална награда „Златна среда на поезията“. Наскоро поетическият сборник „Присъствие“ на Томаш Мелцарек бе публикуван и в България.

СИРЕНА

Извадиха я привечер от неупотребяваното противопожарно езеро,
недалеч от изходния път от града.
Денят още туптеше с ритъма на живота, още се движеше.
Горещият вятър лениво се полюшваше, сякаш разпънато в простора
парче ощавена кожа.

Лежеше там вече дълго и в устата ѝ се развъдиха малки кости,
а очите ѝ заслони бяла мъгла, сякаш се превръщаше в гущер.
За да я вкарат в линейката, трябваше да извлекат тялото ѝ
през бурените, обрасли езерото.

Остана мокра следа и няколко прекършени коприви.

ЧЕРВЕЙ

Всички ѝ се присмиха.
Имаше дълги, буйни коси и ортопедични обувки.
През междучасията винаги изчезваше някъде.

Изглежда нямаше майка и спеше с баща си на едно легло.
Омъжи се за земеделец. С голи ръце
изравя картофи от земята, наранявайки ноктите си до кръв.

В кладата на танца огнена стихия
щедро се разгаря, прелестно пламти.
О, Бояно, в танца, в древната магия,
силна и безсмъртна ще останеш ти.

Миналото страшно в този танц се влива
и кървят мъгли над снежния Балкан.
Късат се сърцата като цвят от слива
и върхът надвисва като ятаган.

В този дъх задъхан чувам аз пръхтеха
на поени с кърви алеши жребци,
Черен османлия стъпкал е надежди,
стъпкал е пантофи с медени зъвнци.

Тя танцува, стрива сякаш от земята
чорбаджийски кости, криви като клек.
Вихрените стъпки стъпват по-нататък,
сякаш че отриват немеца проклет.

Тя раздруска с танца вековете стари,
на врата ѝ плаче наниз от пари -
вързани царе, султани и боляри
заят срещу мен и нанизът гори.

Тя танцува, кърши кръзна ръченица,
гледам я и виждам тебе, свобода,
с отън обгорила черните зеници,
звъннала със наниз, пламнал над гръдта.

Спра Бояна. Сълнце слиза по вечеря
с тая дивна прелест и руменина.
Гледах я замислен, чаша тя намери,
чукнахме се, пих от южните вина.

Прев. Нино Николов

90 ГОДИНИ НА ЛАСЛО НАГИ И В СТАРА ЗАГОРА

На 27 ноември в „Етно-свят България“ (Сдружение с нестопанска цел) в Стара Загора беше отбелязана 90-годишнината на големия унгарски поет и преводач Ласло Наги. В Сдружението членуват девет етноса. Различието в националностите не пречи за опознаване на фолклора и обичаите им. Напротив - това засилва толерантността в отношенията. В Стара Загора от години действа унгарското предприятие „Видеотон“ - филиал на едноименната фирма в град Секешфехервар. В ход са намерения за побратимяване на двата града. За това съдейства посланикът на Унгария н.пр. Андраш Клейн, Унгарският културен институт в София, както и разменените послания между двете общини. Очаква се побратимяването да стане през пролетта на 2016 година.

Със съдействието на Жорже Димитров - директор на Института, бе организирана и старозагорската проява. След честването на 90-годишнината на Ласло Наги в София и Смолян, естествено дойде ред и на Стара Загора. За живота и творчеството на Ласло Наги, както и за юбилейния сборник „Не обяснявай чудесата, чудодействия“ говори Йордан Атанасов. Стихове от сборника с преводи на поета рецитира актрисата Мариела Станчева. Водещ на тържеството беше Бейсим Ахмед - председател на „Етно-свят България“ - Стара Загора.

ОТКЪСВАНЕ

Седя на раменете на баща ми,
но и така едва достигам
сочните клони на леската.

Откъснатите лешници
поставям в малката кошничка от плетена ракита,
която мама е получила като подарък от баща ми.
Есента тази година узря по-рано от обикновено.

След малко нашите сенки ще бъдат по-дълги
от нашите дни.

Балансирайки, за да не изпусна
кошничката с моята първа беритба,
спускам се към земята по гърба на баща ми.
Затъвам и с двете си нозе във влажната ливада.
Между клоните съзирям празно гнездо
на птици.

ПРИСЪСТВИЕ

Онези места – бях там;
гледах ги, а те се променяха,
докато един ден станаха чужди за мен.

Отварях вратата, промъквайки се
тихо, задържах дишането си.
Вървях на пръсти.

Слушах глас, идващ иззад стената,
но не можех да го разпозная.
Вслушвах се. Това бе моят глас.

Това бях аз в онзи дом.
Отидох сам,
криеики се зад дърветата.

Намерих сфера, изпълнена със светлина.
Зарових я в градината. От този момент
непрестанно усещам как нечий поглед ме следи.

От полски: Лъчезар СЕЛЯШКИ

ПРЕДИ ПРЕМЕСТВАНЕТО

Гробището се разрасна, узря.
Чакам пред параклиса,
опирайки се на стар дървен кръст.
В саксиите – сухи стъбла на индише;
във въздуха – мирис на влажен плевел.
Мисля си за старата жена,
която никога живееше край парка;
през зимата птиците изляздаха трохичките хляб
изпод нейните жълти нокти,
а тя се смаляваше като грахово зърнце,
изсъхващо самотно
вътре на празната стая.

Пристигвайки от крак на крак,
разтривам измръзналите си длани.
Вледенени листа пропукват под подметките
на обувките ми,
сякаш сухи черупки на бърмбари,
които не са успели да избягат от огъня.

Ритвам неголям камък и миг след това
разглеждам под слънцето цветно парченце стъкло.
Виждам как се свива зеницата на времето;
след малко ще заспя в неговото топло око.

И КАКВОТО И ДА СЕ СЛУЧИ

Лъчът светлина потъна в тъмния коридор,
сякаш тръбичка на сонда,
спусната през устата в гълтката.
Дори не забелязах кога си излязла –

последните няколко дни бях твърде топли,
за да усетя каквото и да е движение; твърде тихи,
за да променя каквото и да било.

Вечерта излязох на разходка.
Бях сам. Зарових лице във високата трева.
Беше топла. Ухаеше на теб.